Dnešek

nezávislý týdeník 24

ROČNÍK II. V PRAZE 11. ZÁŘÍ 1947 CENA Kčs 3.50

Jak dále? CATO

35.000 milionářů JOSEF HUDEC

Milionáři a miliardáři Dr JAROSLAV KOLÁŘ

Práci čest? »BAJO«

Ze Zlína

Konec jedné polemiky FERDINAND PEROUTKA

Mapa socialismu a demokracie — Kolem pracovní morálky — Humanita — Masaryk člověk — Osvětou k lidové demokracii — »Případ kapitána Dreyfuse« — Slovensko, viděno z dovolené — Pán rozhlasu - i tisku? — Propaganda, která zabíjí — Ještě několik slov k článku »Po festivalu« — Morzakultura pracujícím Zlínska — Je tohle demokratická výměna názorů? — Kdo pomůže volyňským Čechům? — Sokolské biografy — Po festivalu — Československá církev a komunistická strana — A ještě ty pojišťovny — Listárna redakce

Právě vyšlo druhé vydání veršů

JOSEFA PALIVCE

SÍTA

Kniha, v níž se čte všechno, čím se Palivec naráz přiřadil k velikým jménům naší poesie — „Síta" proto, že této poesii jde o podstatné, o zrno věčného života, jež jediné propadne dnem, zanechávajíc v sítu prach přebytečného. Jan Kopecký

132 stran, cena 45 Kčs.

U KNIHKUPCŮ FR. BOROVÝ

HOTEL A REKREAČNÍ TÁBOR NA RYBNÍCE

MEDLOVĚ

U NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ

DOTAZY:
LEOŠ STEHLÍK, FRYŠAVA POD ŽÁK. HOROU
TELEFON Č. 2.

v září a v říjnu v plném provozu

Pense od 100 Kčs do 150 Kčs — Příjemné prostředí — dokonalé pohostinství

DESERTY
ČOKOLÁDA
BONBONY

KaKa
VYNIKAJÍCÍ JAKOSTI

CO ŘÍKAJÍ DĚJINY O KLADSKU?

Odpověď na tuto otázku dává kniha

Dr J. TICHÝ, Dr V. VOJTÍŠEK,
Dr E. NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ

KLADSKO

V HISTORII ČESKÉHO STÁTU

Tři autoři se spojili, aby zcela vědeckým způsobem vypsali základní fakta o dávné sounáležitosti Kladska s českým státem. Řeč dějin o této sounáležitosti je jasná. Text je provázen čtyřmi přílohami na křídě

Stran 80, cena brož. výt. Kčs 45.—

NAKLADATELSTVÍ UNIVERSUM
PRAHA II, VÁCLAVSKÁ ULICE ČÍS 12

O POLITICE
O ŽIVOTĚ
O SHAWOVI

(Capkova kresba z »Anglických listů.«)

BERNARD SHAW:

Politika pro každého

Čtenář se učí v Shawově knize politické vědě s úsměvem na rtech. Dozví se mnoho o umění vládnout, mnoho o životě v zemi starých demokratických tradic a mnoho o sršaté osobnosti autora samého.

Politika pro každého

vychází v levném sešitovém vydání. 1. sešit 4.50 Kčs, další 9 Kčs.

U knihkupců. Nakladatelství PRÁCE

Praha II, Václavské náměstí číslo 15

OBSAH DNEŠKA Č. 23: EDVARD CENEK: A přece tedy most. — Dr FRANTIŠEK KAFKA: Mapa socialismu a demokracie. — JIŘÍ ZHOR: Její tvář. — PhDr JOSEF STANĚK: Nietzsche a Němci. — AMOS POKORNÝ: Ze sovětského soudnictví. — V. G.: Co s Národní frontou? — Vyřiďte urychleně případy malého dekretu. — Brána do života. Úroveň. — Černé mzdy. — Nedělejte z nás kolonii! — Řečnictví a řečnění. — Ze Zlína. — Propaganda, která zabíjí. Argumenty kolem majora Soffra. — Proč plakat? — Po festivalu. — Pan Smith přichází.

Dnešek

řídí Ferd. Peroutka

VYDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TŘ. 9

Telefon číslo 390-51 až 54 — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. - Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohlédací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný zástupce listu redaktor Ed. Valenta. — Tiskne Melantrich, Praha II, Václavské nám. 36.

Dnešek

ROČNÍK II. V PRAZE 11. ZÁŘÍ 1947 ČÍSLO 24

Jak dále?

Nikdy ještě neměl žurnalista s vlohou k útočnému psaní více příležitosti rozdmychat vášně, než právě v této chvíli, kdy se již již zdá, že jsou rozdány karty k předvolební hře. Nikdy neměl odpovědný novinář více povinnosti, než právě dnes, aby se zastavil nad událostmi posledních dnů a prohlédal k hlubším příčinám věcí, bez ohledu na to, zda z nich má či může mít prospěch ta či ona strana, vždy však s konečným cílem, aby z nich v úhrnné výslednici měl prospěch celý stát.

Stalo se po prvé od chvíle, kdy byla podepsána dohoda o košickém programu, že byli v novinách pranýřováni ministři jmény s tím, že nehlasovali pro určitou osnovu. Ten, kdo zná mašinerii vládních schůzí, ví nejlépe, jak vhodné či nevhodné, jak dvousečné a nebezpečné je pro každého odpovědného zástupce strany ve vládě, aby způsob hlasování byl publikován ne ve výsledku, ale podle osob a jejich vota. Proto také strany, jejichž ministři byli tímto neobvyklým způsobem vystaveni doslova ulici, upozornily hned, že v budoucnu si vyhrazují zvolit obdobný postup. Nebude to vždy příjemné a nebude to ani zdravé státním zájmům. To všichni víme. Zde však jde o to, zda se občanstvo skutečně dozvědělo, co opravdu bylo podstatou návrhu, o němž bylo hlasováno, tak, jak byl vládě navržen? To se nestalo. Jedenáct ministrů hlasovalo proti návrhu, aby úbytek zemědělského výnosu »zaplatili milionáři«. Dvanáctý, Jan Masaryk, se prohlášením v novinách veřejně přiřadil k pranýřovaným, omlouvaje svou neúčast v řadě náhodným zraněním, pro něž se nezúčastnil ministerské rady. Čtyřicet procent národa tu stojí v kruté půtce, náhle vržené do vřavy ulice, proti šedesáti procentům národa. Pro několik set či tisíc milionářů? Je tomu opravdu tak? Co tu je kde skresleného? Kde jsou příčiny, jež tu vedou k této náhlé propasti? Jak dále, abychom se dostali z této slepé uličky?

Volby na obzoru?

Dvě socialistické strany, které představují úhrnem týž počet hlasů, jako strana, která přinesla návrh na »zdanění milionářů«, považovaly za nutné vydat o hlasování svých ministrů rozhodnutí svých představenstev, v nichž nejen že hlasování jsou schvalována, ale mluví se i o možnostech či nejistotách v dalších úmyslech komunistické strany, pokud jde o ovládnutí moci ve státě; nikoliv cestou voleb. To je nejznepokojivější komuniké o vnitřní politice, které kdy bylo od květnové revoluce některou stranou vydáno. Jsme prakticky před volbami. Zatím nejsou ani vyhlášeny, ani ohlášeny; ale návrh o pomoci zemědělcům je jasná příprava pro volby.

Když se v těžkých říjnových dnech 1945 ve vládě — tehdy ještě bez parlamentu a s nevelkým ještě kontaktem mezi přístími voliči a ministerskými representanty stran — jednalo o přesných textech znárodňovacích dekretů, nešlo ani o čtyři či šest miliard, ani o malý počet lidí, kteří do té doby nabyli velkých majetků. Šlo tam o stovku, snad dvě stě miliard národního jmění, které tu, bez velké náhrady, mělo přejít z rukou soukromých vlastníků do rukou státu; a přece se strany dohodly bez zevního povyku, i když to znamenalo pro nemarxistické strany mnohý ústupek proti programu, vyhlášenému v Košicích. Byla poté ještě řada chvil, kdy vláda byla v soutěsce názorů různých stran, a přece z nich vyšla konečně se slušnou dohodou, která uspokojovala všechny. Dokonce učinily strany Národní jednoty před volbami dohodu, že se po nich opět sejdou k společné práci; a vliv byl patrný i v poměrně slušné úrovni volební agitace. A nyní je náhle konec všem ohledům, jde se do ulic nejen Prahy, ale měst venkovských, na dvory továren a na návsi vesnic s agitačním bubnem. Je konec Národní fronty? Je konec i koalice vládních stran, jak bylo lze chvílemi označit tuto soustavu? O tom rozhodne teprve výsledek voleb; ale i vnější okolnosti, v nichž se stát octne. Zahraniční situace je dnes méně než kdy jindy zralá k vnitřním svárům.

Jak vlastně zněl návrh o dani »proti milionářům«? Nikdo ho přesně nepublikoval. Žádný z vládních časopisů nepřinesl dokonce ani tvrzení, že již bylo šlo o formální návrh nějakého zákona. Mohlo tedy jít o určitou zásadu zákona, který měl být teprve právníky ministerstva financí formulován. Proč se šlo s nevyřešenou věcí do schůze celé vlády? Jednalo o tom nejprve předsednictvo vlády, které operativně řídí vládní činnost a kam mají přijít iniciativní návrhy politické povahy dříve, než se rozhodne, zda o nich bude zahájeno vůbec jednání?

V novinách se objevují základní cifry, podle nichž zdanění mělo být navrženo. Nikde tu není cifra »milionu«. Mluví se o zvláštní dávkou zdanitelném majetku 400.000 Kčs u svobodného, 800.000 Kčs u ženatého. To nejsou milionáři dnešní, tím méně milionáři předválečtí, uvážíme-li vzestup cenového indexu o nejméně 300 procent. U svobodného to znamená dávku z vlastnictví jednopatrového domu v okresním městě, nebo menší vilky na periferii Prahy; zdanění téměř všech živnostníků, zdanění průměrného či menšího středního sedláka na vsi. Znamená to však, do důsledků promítnuto, nové vázání vkladů a nové přihlášky, poněvadž by jinak byly postiženy pouze majetky již přihlášené k 15. XI. 1945, ne nové zisky šmelinářů a ne úspory zjevné i tajné těch, kterým to, použito slov ministra zahraničních věcí, dnes »sype«. To znamená nový neklid měnový, nové úniky, nové otřesy mezinárodního obchodu a důvěry. Zamýšlel toto komunistický ministr financí, když předkládal vládě svůj návrh? Šest miliard tu stojí jako náhlý výdaj jednorázový na katastrofu sucha, tak náhlou, jako jsou v zemědělství místní průtrže mračen či krupobití, s tím ovšem rozdílem, že tu je postižen celý stát. V rozpočtu, který podle dnešních odhadů se pohybuje na dolní hranici 68—72 miliard, (i když resorty podaly návrhy o několik desítek miliard vyšší), nelze nalézt zařazení pro tuto náhlou katastrofu, postihnuvší venkov? Jak se srovnává tato bouře o šest miliard s faktem, že z prodeje národního jmění, získaného konfiskacemi nepřátelského majetku a jež národohospodáři odhadovali na poctivých 120 miliard, se získá pouze jedna čtvrtina? Ze ztracených 90 miliard bychom podle tohoto výpočtu mohli vydržet patnáct let suchých.... Která strana šla do ulic s tím, že tu utíkají státu těžké miliardy? A nejde tu o plody práce celého národa, nás všech?

Jde o dobré volební heslo

Vesnice je cenná masa voličů. Všechny strany o tom vědí, ty, jež tu mají své posice, i ty, které se o to marně pokusily. Početně je nejvíce těch malých hospodářů; ti tvoří volební kádry. Co kdybychom se jich byli ještě před krisí zeptali, kde jsou ty jejich ztajené válečné zisky? Velký i střední sedlák byl více na očích hospodářským kontrolám. Nehlášené slepice i na černo poražené prase prošly drobnému chalupníku bezpečněji než sedláku na gruntě. Kam se to za války odstěhovaly koberce i košile, hudební nástroje i obleky drobných městských lidí, kteří neměli přídavky těžce pracujících, a přece musili žít? Dnes už je pozdě vyčítat, kdo byl a kdo nebyl solidární

s městem v době okupace. Ale odvážila by se některá ze stran, usilujících o venkov, se na to zeptat? Musila by se zeptat svých voličů; a to je krajně nepříjemné...

Pohlédněme na věc s druhé strany. Ministr financí navrhuje v souhlase se svými stranickými kolegy jednorázovou dávku z majetku, postihující určitý okruh majetku ve prospěch ztraceného důchodu jiné vrstvy v národě. Může se stát, že za dva roky bude mít zemědělství nejkrásnější podmínky prosperity a město bude bez výdělku, poněvadž hospodářská krise ve světě, kam průmysl vyváží své kvalitní zboží, uzamkne kapsy kupců. Bude pak vypsána dávka z majetku na zemědělský majetek? Asi nikoliv. V prvé řadě ovšem proto, že si žádná ze stran, usilujících o vesnici, nepoštve proti sobě voliče. Avšak i proto, že jednorázovou dávkou z majetku se tato pomoc nevyřeší. Nikde neplatí Swiftova berní násobilka, podle níž dvojnásobné přitažení berního šroubu nedá již výsledek dvojnásobný, ale často jen o maličkost větší než u dávek z majetku...

Dělnické kádry továren jsou pevně v rukou nejsilnější vládní strany; mezi inteligencí a městským obyvatelstvem vůbec už jen velmi těžko možno získávat ideovým zpracováním další stoupence; vesnici vychovali agrárníci v prvé republice, jak se říkalo, materialisticky. Nuže, vše pro vesnici; není lepší příležitosti, než jsou katastrofální sucha. »Hle, jsme první, kteří se kdy postarali o to, abyste dostali nahrazen úbytek sklizně!«, budou volat agitátoři ve chvíli voleb. Jako by celý národ neplatil tam, kde jeho část strádá...

Myslete dlouhodobě!

Bohatí obyvatelé Anglie stěhují se do Jižní Afriky. Snad jedním z důvodů je, že v příští válce bylo by přelidněné jádro ostrovní říše lehce zasažitelno vojensky. Ve skutečnosti je to únik před nadměrným zdaněním velkých příjmů. Dnes se zdatný Angličan nestará, aby vydělal více než 3000 liber ročně, což mu zaručuje slušný životní standard, odpovídající našim slušným středním vrstvám. Nad tento důchod se již nevyplatí téměř vydělávat: 19 shillingů z 20 je konsumováno daněmi. Jeden shilling z libry zůstává vlastníku. Chceme odstranit majetné vrstvy vůbec? Zachováme střední stav nebo má zmizet suchou cestou?

Národní fronta, přijavši program košický i zákon o dvouletce, kde podnikání znárodněnému, družstevnímu i soukromému je výslovně zaručena rovnoprávnost, měla zajisté na mysli určitou strukturu našeho obyvatelstva, chtěla — či nechtěla — zachovat jeho rozvrstvení, odstranit velké podnikatele a kapitalisty, chránit střední stav i zvýšit životní úroveň pracujících; neznamenal návrh na »zdanění milionářů« snahu suchou cestou posunout strukturu více k státnímu kapitalismu? Zde by měla Národní fronta, dříve, než začne volební palba doopravdy, se zamyslit nad celým problémem dlouhodobého národního programu, nejen politického, ale i hospodářského a kulturního. Co chceme docílit? Jak chceme vůbec přeměnit naši společnost, jaký jí chceme dát konečný tvar? Nebeřme si vzor odnikud; sociologické poměry naší země neodpovídají ani americkému kapitalismu, ani sovětskému státnímu hospodářství s vlastní výrobou i spotřebou; ba ani anglickému socialismu, i když jeho cesty jsou v mnohém pro nás poučné. Musíme vycházet z československých předpokladů a z československých potřeb. Prosíme ty z politiků, kteří chtějí v budoucnosti být označováni ne jako pouzí stranici, ale jako lidé, zasloužívší se svým dílem i o stát jako celek, nadřazený jejich zájmům partajním: sejděte se k tomuto trvalejšímu zahlédění tak, jako jste před třemi a dvěma a půl roky představovali národ v jeho svorném toužení po obrodě politické, hospodářské a duchovní. Řekněte si bez záludností, jak chcete provést své dílo socialisační, demokratisační, osvětové v nejbližších pěti, patnácti či dvaceti pěti letech. Nepracujte pro dnešek. Na vaší práci a na síle vašich myšlenek závisí celá generace dorůstajících. Nepředkládejte návrhy, jejichž očekávané odmítnutí je vítáno k štvanici bratra proti bratru, vesnice proti městu, továren proti obchodnictvu, inteligence proti podnikateli. Nikde se dobíhání nevymstí více, než ve veřejném životě. Vývoj národa a státu se nikdy nekončí; záleží na vás, bude-li probíhat křivkou vzestupnou či sestupnou. Nenávist je zápor, negace. A proto nemůže být programem, co na ní spočívá. Budete dávno mrtvi, když budou ještě hořet ohníčky vášní, jež byste nyní rozdmychali; ale mohou nad vámi šumět košaté stromy práce a štěstí, blahobytu a spokojenosti, jež byste pečlivou rukou dnes společně zasadili. Vaše je cesta. Vaše je volba.

Cato

poznámky

Humanita

Vzpomínáme-li na prvního presidenta republiky, ozve se nám slovo: humanita. Slovo, které také říká, zda a pokud je T. G. Masaryk překonán. Jeho humanitě mnozí nerozuměli; viděli v ní nějakou měkkost, která může oslabit národní síly. Nebylo to tak. Masaryk celý život za svoji humanitu bojoval. Hodně bojů svedl před první světovou válkou a za první světové války se postavil v čelo revoluce a vojáci, prostí čeští lidé na něm viseli tak, že ještě letos, když se jeli v Praze legionáři, stačilo říci: Masaryk, a šedivému bráškovi se cosi rozsvítilo v očích a ze šedivého a udřeného českého člověka byl najednou člověk, který by za to jméno skočil do ohně. Jeho humanita nebyla šedivým, moralistním programem. Byla to jasná představa, aby lidé mezi sebou žili lidsky. Aby člověk člověku nebyl vlkem. Aby se lidé navzájem snášeli, aby si navzájem pomáhali. Při tom neměl rád hodné lidi, kteří to nedotáhnou dál, než že jsou hodní. Chtěl právě od hodných lidí, aby se nedali. Aby se dovedli za něco postavit. Hovořil a psal o revoluci mozků a srdcí, ale když bylo potřebí dovedl říci, že zlu se musí odporovat třeba i železem a také zlu odporoval. Nespokojil se tím, že nad Hradem vlála vlajka se slovy: Pravda vítězí. Snažil se celý život vítězství pravdy popohánět, probojovat. Věděl, že jeho humanita, lidství se nezrodí samo sebou. Tento velký kritik věřil jako málokdo jiný. Tento vyznavač humanity, lidství dovedl být tvrdý, když šlo o humanitu a lidství. Tento velký realista měl tak romantické osudy, jako málokdo. Bojoval tolik, že by to stačilo na několik lidských životů.

A do vzpomínky na kalné ráno, kdy odcházel, se plete otázka: Je jeho humanita, jeho lidství programem již tak naplněným, nebo programem již tak nečasovým, že je potřebí hledat program jiný? *V. G.*

Masaryk a člověk

Stále více si uvědomujeme, že v Masarykovi nejvíc milujeme nového člověka. Vzorného manžela. Dobrého tátu. Profesora, který měl rád své studenty. Poslance, který bezvadně plnil svůj poslanecký úkol. Člověka, který nežil v oblacích, ale na zemi. Člověka, který se jako politický vůdce neobklopil čínskou zdí vůdcovské pýchy. Člověka, který viděl do lidí a za lidi — člověka, který jako filosof i jako státník dovedl mluvit lidsky. Proto byl a je blízký všem vrstvám národa. A také snad trochu proto, že Masaryk člověk v Janu Herbenovi a v Karlu Čapkovi našel vždy v pravý čas skvělé a znamenité umělce, kteří právě tu jeho lidskou tvář dovedli všem českým lidem osvětlit jemným a nevtíravým reflektorem láskyplného slova. Lidé, ne zásady, říkal často Masaryk. Sám dovedl opravdu člověkem být — a také v tom a především v tom dal přemnohým našim vůdcům nedostižný dosud příklad. A proto se k Masarykovi stále budeme vracet a proto bude stále tak aktuální. *Jiří Zhor*

Osvětou k lidové demokracii

Ve dnech 14. až 21. září bude po prvé uspořádán týden »Osvětou k lidové demokracii«. Těch různých týdnů je už tolik, že jejich výsledky jsou hubené. Není divu: všeho moc

škodí. Je však dobře, když široké vrstvy budou nějakou čipernou akcí upozorněny na důležitost kulturní práce.

Široká činnost osvětová, poctivá výchova mravní, promyšlená a účinná lidovýchova by měla být v popředí naší národní a státní práce. Máme mnoho úkolů a starostí a nejsou malé; ale nejdůležitější bude, jak bude vypadat duše českého a slovenského člověka. Největší sociální a socialistické vymoženosti budou stát na písku, nebude-li mezi námi dosti skutečných socialistů. Socialistů, kteří mají legitimace socialistických stran a kteří mají zaplaceny příspěvky a známky, je mnoho; skutečných socialistů je však méně. Komunistická strana provedla čistku ve svých řadách. Nevíme, jak široká byla tato čistka; byly to hezké tisíce a snad i desetitisíce, ale přes to každý z nás snad zná několik lidí, kteří jsou v KSČ a při tom jsou na hony vzdáleni komunismu a socialismu. Do značné míry to nebylo ani vinou KSČ, že přitáhla tolik lidí, kteří chtěli být pod ochranou strany, jejíž moc dobře cítili. Každý z nás ví o případech lidí, kteří se stali komunisty z konjunktury; jejich nápadným rysem je, že svým halasivým radikalismem chtějí zakrýt své nedlouhé členství v KSČ. Kdyby tak KSČ viděla, kolika měšťákům pomohla k měšťáckému životu, zhrozila by se. — Ale to není jen vinou KSČ; to je kus povahy českého člověka a člověka vůbec. Zde nepomůže nic jiného než pořádná, cílevědomá, klidná a vytrvalá výchova k socialismu. Demokracie bude taková, jací budou její lidé. Budou-li v demokratických zemích lidé špatní, zlí, nevzdělaní, bude v nich i demokracie stonat.

Je pravda, že stálé pobádání k pronikavé práci kulturní je provázeno skeptickými pohledy: co si slibujete od kulturní práce, když světem jdou daleko větší síly, když se mění hospodářské a sociální řády? Mnozí říkají: nejprve je potřebí změnit hospodářský, sociální řád; to ostatní — i ta vaše kultura — je nadstavba; teď budou nové, lepší, sociálně spravedlivější a hospodářsky účelnější řády, a uvidíte, jaká kultura z toho časem vyroste!

Je známý obrázek T. G. Masaryka, který živým gestem provází výrok: »Neuznávám idealismu, který zapomíná na chléb«. Je však dobře si připomenout, že socialistické hnutí, které je dnes tak mocnou silou, začínalo pronikavou prací uvědomovací, vzdělávací, osvětovou. Socialismus v akci musí rozvinout důkladnou činnost výchovnou, vzdělávací, osvětovou, kulturní, chce-li to, co vytvořil hospodářsky a sociálně, naplnit skutečným životem.

Slyšíme často o reakci. Často její nebezpečí je viděno tam, kde není, a zase jsou přehlíženy prameny, z nichž se sbírají síly reakce; jedním z hlavních pramenů je reakce, je nevzdělanost, docela obyčejná hloupost. Velmi nerozumně hovoří o dnešních poměrech nejen skuteční reakcionáři, ale i obyčejní prostí lidé, kteří nemají důvodu vzdychat po starých zlatých časech. To prostě proto, že jsou to lidé, kteří — jak říkají — se o politiku nestaraji a proto věří všemu, co se kolem nich povídá.

Předělali jsme hodně svůj hospodářský a sociální život. Ale co jsme nepředělali, jsou lidské duše. Protektorát pokazil české duše víc než si myslíme. Jedinou účinnou zbraní proti reakci je opravdová, vroucí a záměrná lidovýchova. Kapitalisticky nemusí myslit jen kapitalista, milionář; kapitalistickým myšlením touhou po zisku za každou cenu, touhou po osobním prospěchu bez ohledu na druhé může být — a také je — zamořena duše mnohých dělníků i chalupníků. To, čemu se říká krise pracovní morálky, není nic jiného, než kapitalismus v duších pracujících, kteří myslí jen na sebe a ne na ty druhé.

Příliš mnoho si slibujeme od politické moci. Ale politická moc, která není podepřena ušlechtilostí srdce a vznešeností cílů, je na konec vždy odsouzena k nezdaru a neúspěchu. Vypadá to trochu prostoduše, když si někdo slibuje reformu od převýchovy lidí. Vypadá to tak trochu jako laciné a zbytečné moralisování. Ale není tomu tak. Nové řády nejsou ničím bez nových lidí. Podaří-li se na tuto lidovýchovu upozornit v týdnu, který následuje po výročí úmrtí T. G. Masaryka, bude to dobrá věc. Bude to přiznání se k tomu, který si reformu českého života sliboval hlavně od reformy českých mozků a srdcí.

V. G.

„Případ kapitána Dreyfuse"

V krátké době již druhý americký film vzbudil zvláštní pozornost našeho obecenstva. Nutil-li »Pan Smith« k debatám o svobodě, nutí »Případ kapitána Dreyfuse« k úvahám o spravedlnosti, neboť otázka, zda lze obětovat jednotlivce pro prestiž státní autority, je dnes zajisté ještě aktuálnější, než tomu bylo v době, kdy případ rozrušil francouzskou veřejnost.

Hluboký obdiv vzbuzuje v nás Emil Zola i všichni ti, kteří v dějinách stáli podobně sami proti drtivé většině, aby se jim na konec dostalo ještě za života či aspoň soudem dějin zadostučinění. Ale těch několik slavných dějinných rehabilitací je často nepřímou příčinou toho, že zapomínáme, že stejně tak, jako ti rehabilitovaní bojovali svým životem a někdy i smrtí za něco, co jim bylo svaté, že s podobně svatým zápalem bojovali často také ti, kteří nebyli a nebudou rehabilitováni, poněvadž jen málokdo porazí železnou bránu zapomenutí a lhostejnosti. Je věru podivuhodné, že člověku vůbec může být osud jiného člověka lhostejný. Jen někteří lidé přestoupí ve svých snahách sobecký okruh nejbližších příbuzných a přátel, aby se nadchli pro veliké ideály kolektivního společenství; ale bohužel jen zřídka se setkáváme s lidmi, kteří, ačkoliv tyto ideály nepopírají, dovedou jít dále a věnovat své úsilí i zcela konkretnímu poníženému cizímu člověku. Tito lidé jediní nezapomněli, že jen všichni lidé tvoří lidské společenství a že na trochu prostého štěstí mají právo i ti zdánlivě ztracení či vyřazení jednotlivci, na něž se ve věčné starosti o většinu zapomíná. V každém z nás sídlí více nebo méně ono hrozné vědomí, že, jestli ten či onen člověk trpí, je to aspoň trochu nebo docela jeho vinou. To nás vede k tomu, že se nestaráme o cizí utrpení. Dovedeme být dokonce tak ubozí, že při pomyšlení na tolik trpících lidí pociťujeme i jisté zadostučinění, že sami jsme tomu ušli. Uspokojujeme své svědomí tím, že děláme něco dobrého, ale zapomínáme, že mnoho dobrého zároveň opomíjíme. Na poli hospodářském pozorujeme stálý pokrok, ale ve věcech mravnosti se člověk vždy dovede ubránit zlepšení. Snad právě proto hledá si člověk náhražku v tom, že soustředí své naučené mravní rozhořčení na to určité procento obětovaných, kteří podlehli vlastní slabosti či cizí síle. I lidé, kteří se vzájemně nesnášejí, pociťují zvláštní pouto společenství, když se srovnávají s oněmi vyvrheli, trestanými odejmutím svobody. Občas se však odhalí justiční omyl, který nutí člověka uvažovat o tom, kolik asi jusstičních omylů se neodhalí.

●

Všimněme si, že právě jen tehdy vznikne debata (na při o některém filmu), dotkne-li se některá myšlenka uražené hrdosti naší lidskosti. Tak tomu bylo i po uvedení filmu »Případ kapitána Dreyfuse«.

Ale jak vznikne debata, vznikne hned také nedorozumění. Tak napsal Edvard Valenta hned po premiéře filmu článek, v němž volal po českém Zolovi. Článek zajisté volal jen po snaze o napravení přehmatů, ale Ivan Skála odpověděl v »Tvorbě« článkem, v němž odsuzuje Valentu jako podporovatele kolaborantů. Nevíme sice, co způsobilo, že Ivan Skála nelitoval tolika neuvážených slov; vždyť není pochyby, že by nikdy Emil Zola neobhajoval ty, kteří se provinili spoluprací s nacismem. Zda by ovšem obhajoval ty, kteří byli nespravedlivě obžalováni z kolaborantství, to je již jiná otázka. Jestli ovšem někdo nečiní rozdílu mezi obviněným a usvědčeným, pak mu obě otázky splývají: ale tomu člověku není možno pomoci. Myslím však, že Ivan Skála neměl důvodu pochybovat o dobré vůli Edvarda Valenty.

Nikdo sice netvrdil, že by naše vláda učinila něco podobného, co učinilo francouzské ministerstvo války v případě Dreyfusově, ale Ivan Skála patrně předpokládá, že by to diváky filmu mohlo napadnout.

Lidé skutečně přemýšlejí o tom, jak by to u nás vypadalo, kdyby se stalo něco podobného, či zda je u nás něco podobného vyloučeno. Všichni se shodují v tom, že něco takového, co udělal Zola, je u nás nemožno: jedni z nás ovšem jsou přesvědčeni, že tyto úvahy jsou zbytečné, neboť u nás všechno je a bude v nejlepším pořádku; jiní k tomu neváhají dodat, že — i kdyby se snad někdy podobný případ vyskytl, měl by u nás Emil Zola těžkou posici, neboť by jeho obžalobu asi žádné noviny neotiskly. Nebudeme se snažit rozsuzovat, kdo má pravdu, či v čem se přehání, neboť z určité hry lze sice přenášet do života myšlenky, ale jen zřídka celou konkretní situaci. Zásah Emila Zoly, který ukázal, že nelze stavět výše prestiž nějaké vznešené instituce státní nad osud lidského jedince, je obdivuhodný, ale zcela nenapodobitelný, neboť v dnešní době, kdy lid vládne sám, mohlo by jít jen o konflikt osudu jedince s prestiží určité lidové instituce. A nesmíme se divit, že v tomto případě by se mnoho lidí bálo dýchat do ohně, teprve nedávno uhašeného, neboť onen konflikt by jim připomínal boj kapitalistického jedince proti socialistickému společenství. Vedoucí činitelé totiž často podceňují masu ostatních lidí a domnívají se, že lidé nedovedou rozlišit

problémy hospodářské od problémů mravních. Ale protože řešení není příliš těžké a protože žádný opravdový socialista si nemůže přát, aby také socialismus měl propagandu, která zabíjí, musíme si uvědomit, že stejně jako na poli národohospodářském jsou vrcholnou hodnotou zájmy lidu, tak na poli morálním osud každého lidského jednotlivce. Všichni lidé by měli mít na mysli obě hlediska. Jestliže však už někteří lidé zanedbávají jedno z nich, je třeba, aby zase jiní to druhé zdůrazňovali.

A boj o spravedlnost nesmí být služkou žádné z našich snah! Stejné však si nesmíme stavět ideály neuskutečnitelné. Člověk bojuje o mnoho idejí, ale boj za spravedlnost je ze všech nejtěžší, ponévadž soudce, advokát, státní zástupce i prostý divák z lidu jsou v situaci, na jejíž úplné zvládnutí nestačí lidské poznávací schopnosti: nikdo nemůže s absolutní jistotou poznat, jak to ten druhý opravdu myslil. A tak boj za spravedlnost nebude nikdy ukončen. Časem snad přestanou odporné zjevy, jakým byl případ Dreyfusův; ale doufejme, že stále budou na světě také takoví krásní lidé, jako byl Emil Zola! *Milan Machovec*

Slovensko, viděno z dovolené

Mnoho lidí bylo o prázdninách na Slovensku a bylo by zajímavé srovnávat, jaké dojmy si přinesli. Jsou to dojmy, které se velmi rozcházejí. Jedni se vraceli a říkají: my se na ty Slováky díváme špatně; byli na nás hodní, vlídní; nestarají se o politiku, ale pracují; pracují více, než se pracuje u nás; staví se tam daleko více než u nás; není tam žádný blahobyt; někde je větší nedostatek než u nás; lidé jsou tam skromnější.

A zase jiný vypráví: Slováci v každém Čechovi vidí komunistu; jsou zaujatí proti Čechům; nic jim neprodají a když jim prodají, tedy velmi draho. A z jiného, který byl na Slovensku, jde jeden jídelní lístek za druhým s přesným uvedením, jak draho to Slováci dovedou Čechům napočítat. — Jiní si zase chválí, že se na Slovensku méně politisuje a více pracuje; říkají, že tam není protičeská nálada a že se vůbec český tisk dívá na Slovensko tendenčně, pražský, pod zorným úhlem politických stran. Jeden se těší, že o příští dovolené nepojede nikam, než zase na Slovensko, jiný tvrdí, že za ty peníze mohl být v Karlových Varech nebo v Mariánských Láznich.

Opravdu je velmi těžké udělat si jasný obraz z množství dojmů a zkušeností, které si čeští lidé přinesli z dovolené na Slovensku. Vcelku je možno říci: kdo jel na Slovensko, aby si udělal svůj vlastní úsudek, vrátil se v mnohém s jasnějším, vlídnějším obrazem Slovenska. Kdo tam jel s mírnou zaujatostí a ve snaze žít lacinějl než v Čechách a se snahou přivést si něco, co se v Čechách draze platí a co na Slovensku snad bude lacinější, vrátil se poněkud zklamán. Studenti, kteří jeli na Slovensko s touhou mnoho vidět a poznat za málo peněz, se vrátili se základním dojmem, že Slovensko je lepší, klidnější, než jak o něm četli v pražském denním tisku. Ti, kteří si ze Slovenska pamatují hlavně ceny z jídelních lístků hotelů, tvrdí, že měli zůstat doma. Ti, kteří hovoří o slovenských vesničkách, salaších, hovoří vlídnějl, než ti, kteří jeli s úmyslem doplnit si špižírnu.

Ale ať jsou to vlídné, ať nevlídné hlasy o Slovensku, shodují se v tom, že skutečné, žijící a pracující Slovensko je jiné než politické Slovensko, o kterém píše pražský tisk. Říká se, že nejlépe je spolehnout se na osobní zkušenost. Ale i ta je subjektivní. Jiné je Slovensko viděné z restaurace a jiné je, když si člověk jeho obraz sestavuje z útržku hovorů od vesnice k vesnici. Bude potřebí ještě více prázdnin a dovolených, než Češi poznají Slovensko tak, jak ve skutečnosti je. A hlavně: bude potřebí, abychom poznávali Slovensko více, než jen očima dovolených a prázdnin, neboť i ty skreslují.

To ostatně není jen případ Slovenska. To může být případ i obyčejné české vesnice. Docela jinak vypadá očima člověka, který si tam přišel odpočinout, a docela jinak ji vidí ten, kdo trochu pomáhá na poli, ve stodole, na louce, v lese, na zahradě.

Je dobře uvést i tuto skutečnost: že daleko více našli Češi ve slovenském tisku zpráv a komentářů o českém písemnictví, než jak si český tisk všímá slovenské literatury. A ještě jeden celkový dojem: není jen Slovensko politické, že nejsou na Slovensku jen demokrati a komunisté, ale jsou tam Slováci, s kterými by bylo možno se dohovořit — i když to někdy nepůjde snadno — když se bude hovořit méně politicky, ale více lidsky, tak nějak jako hovoří člověk k člověku. Kdysi nás učili, že když řekneme Slovan, má se ozvat člověk. Snad by se i zde hodně pomohlo dobré věci, kdyby mezi Čechy a Slováky hovořil člověk. Obyčejný člověk.

V. G.

Pán rozhlasu — i tisku?

K dramatické události došlo v rozhlase v minulém týdnu. Den po známém projevu ministra Duriše volal telefonicky o půl sedmé večer, tedy půl hodiny před začátkem »Rozhlasových novin«, náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger šéfredaktora Jiřího Hronka »Budu mluvit k situaci. Potřebuji asi osm minut.« — »Prosím, pane náměstku,« řekl pan šéfredaktor a volal kamsi. Není známo, s kým mluvil. Je však známo, že předsedovi sociálně demokratické strany nebylo dovoleno promluvit k situaci. Osvědčený marxista a starý Gottwaldův spolupracovník Zdeněk Fierlinger mluvit nesměl. Ministr zemědělství mluvil, náměstek předsedy vlády ne. Rozhlas není rozhlasem vlády. Rozhlas je rozhlasem jedné strany. Všichni ho platí, všichni ho smějí poslouchat. Jen jedna strana ho smí používat.

Po osvobození byla vedoucí místa rozhlasu obsazena takto: ministr informací Kopecký; přednosta rozhlasového odboru na tomto ministerstvu Olbracht; šéf »Čs. rohlasu« (tedy všech stanic republiky) prof. Matoušek; generální ředitel pražského rozhlasu Laštovička; programový ředitel Očadlík; šéfredaktor politického zpravodajství Hronek.

Dlouhá řada hodnostářů, z nichž jeden nebyl členem KSČ: Matoušek. Vedle Očadlíka jediný, kdo znal rozhlasovou práci z dlouholeté činnosti. Ze všech jmenovaných jediný, který se zúčastnil bojů o čs. rozhlas v květnových dnech roku 1945 — a to velmi statečně. Avšak komunistou nebyl. Zanedlouho nebyl ani ředitelem rozhlasu. Zbyli komunisté.

Nemá jen předseda vlády náměstky, má je i šéfredaktor politického zpravodajství čs. rozhlasu. Prvním náměstkem je redaktor Midloch, národní socialista — bez vlivu. Druhým redaktor Veselý, sociální demokrat — bez vlivu. Lidovci jsou bez náměstka.

Dnes, kdy boje mezi politickými stranami nabyly ostrosti bojů předvolebních, je nanejvýše podivné, že tři strany Národní fronty nemají dosti odvahy anebo obratnosti k tomu, aby navrhly v parlamentě nový zákon o zabezpečení rozhlasu pro celou Národní frontu. Či snad skutečně každá z nich věří, že bude po volbách vedoucí stranou a tedy se sama zmocní rozhlasu?

Šéfredaktor Hronek měl právo učinit, co učinil. Měl právo jednat podle svého osobního politického přesvědčení. To je komunistické. Nebyl vždy komunistou, dnes jím je, to je jeho věc, a tím to končí. Nového zákona je však třeba proto, aby vládní rozhlas byl skutečně orgánem celé vlády. Vládu třeba chránit.

●

Jiná je situace v tisku. Podle redaktorského zákona nikdo nemá práva donutit redaktora k tomu, aby v listě vyšlo něco jiného, než sám napsal. Stalo se před týdnem v Praze, že ústřední list jedné strany měl v jedné části nákladu ostrý titulek na první straně; v druhé části téhož pražského vydání listu byl již titulek smířlivější. Kdo ho změnil? Sazeč. Volal vynikající poslanec strany. Sazeč změnu odmítl, ale když volal předseda strany, uposlechl. I to je proti zákonu. Změna se stala bez vědomí šéfredaktora i bez vědomí nočního redaktora.

Když byl letos na jaře odhlasován redaktorský zákon, shodli se poslanci všech stran s parlamentní tribuny o tom, že jde o jeden z nejmodernějších tiskových zákonů na světě. Nedávné události svědčí o tom, že přece jen není dost moderní. Potřebuje doplněk: Svévolný zásah do textu, který redaktor napíše, je nezákonný. Redaktory třeba chránit před některými sazeči — a některými členy vlády. *—lý*

Práci čest?

Pozornější čtenáři novin si možná vzpomenou na krátkou zprávičku, otištěnou před nedlouhou dobou v některých denících. Zaznamenávala stručně, ale s jasnou výzvou po následování, že štábní strážmistr SNB z Pardubic dosáhl při plnění své brigádnické povinnosti jako brigádník Severočeských hnědouhelných dolů v Mostě výkonu 143.7%.

»Jak krásné a bohatýrské,« řekli si čtenáři a v duchu si představovali svalnatého brigádníka-havíře, který stachanovskými rozmachy svého krumpáče kope krásné hnědé uhlí.

Dnesek

Ti, kteří ve svých vidinách šli ještě dále, viděli již, jak v zimě přikládají do svých sáložárných kamen vrchovaté lopatky uhlí. Uhlí! To kouzelné slovo! »Bylo by ho jistě dost v zimě pro všechny,« mysleli si čtenáři, »kdyby každý nebo alespoň každý druhý brigádník splnil svou brigádu jako ten štábní strážmistr z Pardubic, který pracoval skoro za jednoho a půl muže!«

Ano, kdyby! Tedy za prvé, kdyby Severočeské hnědouhelné doly v Mostě měly více takových brigádníků jako je štábní strážmistr SNB se svými 143.7%, říkám jasně, že toho uhlí by asi mnoho nebylo! Za druhé, bude-li oblastní rada uhelných brigád v Mostě (brigádnická samospráva), vyráběti sériově více takových brigádníků s výkonem 143.7%, tak na sever do dolů nikdo na brigádu nepůjde, protože si řekne »tam to dělají dobře — tam nás nepotřebují«, a v tom případě uhlí též nebude!

Uhlí bude! Ano, bude ho dost a laciné, ale teprve tehdy, až si zvykneme mluvit si pravdu o všem, co se kolem uhlí děje. Pravdu o výkonech, hospodaření, organisaci, vedení.

Tedy konkretně! Nastupme »brigádu pravdy« v případě brigádníka A. Hájka, štábního strážmistra SNB z Pardubic, neboť on to byl, který dosáhl těch opěvovaných 143.7% výkonu.

Dále předkládám všem příslušníkům brigády pravdy ve třech krátkých epochách hymnu na tento »stachanovský výkon«.

●

I. dějství: Hlas vyvolených.

V Mostě dne 30. VII. 1947

Oblastní rada uhelných brigád v Mostě.

Soudruhu brigádníkovi Antonínu Hájkovi, štábnímu strážmistrovi SNB, Pardubice, Češkova ul. 1655.

Soudruhu brigádníku Antonínu Hájku!

Oblastní rada uhelných brigád v Mostě, potvrzujíc Tvou brigádnickou legitimaci, s radostí shledala, že jsi jako desetitisící brigádník Severočeské pánve hnědouhelné splnil svou brigádnickou povinnost namísto 100%, celkem 143.7%, což je výkon, který nad slunce jasněji dosvědčuje Tvoji neumdlévající píli a vytrvalost, vlastnosti to opravdových chlapů, jak je potřebují doly a dvouletka.

Oblastní rada, hodnotíc ovšem Tvůj výkon, nemůže nezdůrazniti Tvou obětavost a opravdovou soudržnost při plnění funkce předsedy ZR tábora č. 5 ve Světci, kterou ostatně nejlépe ocenili i brigádníci sami při Tvém odchodu z uhelné brigády tím, že se neradi loučili se soudruhem tak vzácným.

Bylo by si přáti, aby po Tvém vzoru se zapojili všichni členové SNB v Pardubicích i okolí celého kraje pardubského na splnění dvouletého hospodářského plánu.

Oblastní rada uhelných brigád v Mostě co nejlépe kvituje Tvou činnost brigádníka, přeje Ti do dalšího Tvého působení co nejvíce zdraví a úspěchů s upřímným hornickým pozdravem

Dvouletce Zdař Bůh!

Kulaté razítko

Oblastní rada uhelných brigád Most

Bernard v. r.,
místopředseda

Kopie obdrží: 1. Ministerstvo vnitra, 2. Zemské velitelství SNB, Praha, 3. Oblastní velitelství SNB, Chrudim, 4. Místní velitelství SNB, Pardubice, 5. ONV v Pardubicích, 6. MNV v Pardubicích, 7. ZR SNB v Pardubicích, 8. VS 2, 9. Registratura, 10. ORUB v Mostě.

●

II. dějství: Hlas volených.

Závodní správa dolu Rudiay II. potvrzuje, že brigádník Hájek Antonín má odpracováno na dole za dobu od 27. května 1947 do 31. května 1947 5 směn a od 1. června do ukončení brigády byl předsedou táborové rady ve Světci a práci na závodě nevykonával.

20. VIII. 1947 Klíma v. r., směnmistr.

V předu uvedeném uznání oblastní rady brigád v Mostě brigádníku Antonínu Hájkovi, poznamenává závodní rada a závodní správa dolu Rudiay II, následující:

Dotyčný brigádník byl na důl přidělen 27. 5. 1947, ale již dnem 31. května 1947 odešel, aby dělal táborového radu v táboře čís. 5 ve Světci u Biliny.

Shora uvedený brigádník odpracoval, t. j. profáral na našem dole za celou dobu brigády pouze 5 směn, a nemůže mu být tudíž přiznán výkon 143.7%, neboť práce táborového rady nemůže být stejně kvalifikována jako práce brigádníka, který musí těžce tělesně pracovat.

S ohledem na tuto okolnost neuznává závodní rada a závodní správa dolu Rudiay II. jemu potvrzený výkon, ale podotýká ještě, že i ze řad brigádníků, kteří t. č. pracovali na dole, obdrženy stížnosti na jeho činnost a chování.

Zdař Bůh!

L. S. Severočeské hnědouhelné doly
národní podnik
závodní správa dolu
Rudiay II.
v Chotějovicích,
Ing. Žadan v. r.

L. S. Závodní rada dolu Rudiay II.,
Chotějovice
Kuncl František v. r.

Chotějovice, dne 20. srpna 1947.

●

III. dějství: Hlas lidu.

Pětkrát fáral do dolu,
pak si sedl ke stolu.
Sláva budiž radě — správě,
že přidali pravdu k zprávě.
Stvořili vtip pod obraz!
Otiskne ho »Dikobraz«?
Dvouletému plánu zdar!
Jeho škůdcům přejem zmar!

»Brigáda smíchu.«

Posoudili jste jistě sami! Těm skutečným uhelným brigádám na Mostecku, starým poctivým havířům a brigádám pravdy — hornické »Zdař Bůh!«. *„Bajo"*

Propaganda, která zabíjí

(Osvobození Prahy 1945)

Generální tajemník Svazu přátel SSSR v ČSR Jiří Sládek napsal v odpověď dr. Jaroslavu Drábkovi v článku „Propaganda, která zabíjí" v 19. čísle tohoto týdeníku, že neexistovala žádná sovětsko-americká úmluva, která by zabraňovala Američanům přijít v květnu 1945 Praze na pomoc. Američané z neznámých mu důvodů považovali za nutné počkati v Plzni.

Musíme sice ještě počkati na objektivní historiky, kteří na základě pravdivých dokumentů politických a vojenských nám osvětlí podrobnosti vojenské spolupráce Sovětského svazu se Spojenými státy severoamerickými. V řadě knih, vydaných dosud v cizině, je v tomto ohledu zajímavá kniha „The strange alliance" (podivné spojenectví), kterou o spolupráci americko-ruské napsal John R. Deane, velitel vojenské mise Spojených států severoamerických v Moskvě ve válečném období 1943 až 1945 (nakladatelství The Viking Press, New York 1947).

O tom, jak byly stanoveny v posledních dnech dubnových a prvých dnech květnových meze postupu západních spojenců a rudé armády, se dovídáme na straně 159 a 160 toto:

„Naším konečným úsilím při koordinaci evropské války bylo především dosáhnouti dohody o tom, kdy by měla být uveřejněna tisková zpráva o spojení 69. americké divise s 58. ruskou gardovou divisí u Torgavy asi 20 mil severovýchodně Lipska, k němuž došlo dne 26. dubna 1945; za druhé, dosáhnouti dohody, jež by vymezila postup západních spojenců a rudé armády. Uvolnění tiskové zprávy nečinilo potíží, takže k současnému oznámení našeho spojení s rudou armádou došlo 27. dubna 1945 v 7 hodin večer moskevského času. Dohody, stanovící meze postupu dvou se přibližujících sil, bylo dosaženo méně lehce.

Dne 1. května 1945 poslal generál Eisenhower zprávu mé missi, v níž nás žádal, abychom o jeho plánech informovali hlavní štáb rudé armády. Navrhoval zastaviti britsko-americký postup všeobecně podél západního břehu řeky Labe v Německu a podél československé hranice z roku 1937 v jižním Německu. Kdyby toho situace vyžadovala, navrhoval postup do Československa zhruba na čáru Karlovy Vary—Plzeň—Budějovice. Den nebo dva dny poté jsme poslali plán generála Eisenhowera Antonovovi, který plně souhlasil. 4. května nám

poslal generál Eisenhower další zprávu, která měla být odevzdána Antonovovi. Oznamovala, jestliže by to situace připouštěla, že navrhuje postup dále do Československa k západním břehům řek Labe a Vltavy. To vyvolalo prudký protest Antonova, pokud by Eisenhowerem navrhovaný postup mohl znamenat, že spíše americké než sovětské síly by osvobodily hlavní město Československa Prahu. Na postoji Antonovově bylo možno vidět obratnost sovětského zahraničního úřadu. Československo mělo být v zájmové oblasti Sovětského svazu a česká vděčnost Americe za osvobození hlavního města nebyla částí programu.

Eisenhower byl postaven před těžké rozhodnutí. Na jedné straně již souhlasil s omezením svého postupu k čáře Karlovy Vary—Plzeň a přece byl by pravděpodobně s to osvoboditi hlavní město našeho statečného českého spojence mnohem dříve, než by mohli Rusové, kdyby pokračoval ve svém postupu. Eisenhower informoval Rusy, že se bude přidržovati svého původního plánu o postupu jen k čáře Karlovy Vary—Plzeň—Budějovice. Kdyby byl jasnovidcem, pravděpodobně by se rozhodl jinak, ale bylo jeho snahou vycházeti s Rusy a stále doufal, že se mu to podaří. Stojí za uváženou, jaké výhody jsme asi ztratili, když jsme propásli příležitost získati trvalou vděčnost československého národa."

Z knihy Johna R. Deana můžeme uzavírat, že Američanům nebylo dovoleno přijít v květnu 1945 Praze na pomoc, ačkoliv k tomu měli prostředky a mohli tak učiniti dříve než Rusové a že existovala o tom vojenská úmluva nebo domluva o koordinaci vojenského spojeneckého úsilí, opřená pravděpodobně o předchozí nebo současná ujednání politická.

Tolik by snad stačilo na ukončení diskuse o osvobození Prahy. *Jk*

Ještě několik slov k článku „Po festivalu"

Řeknu opravdu jen několik slov za ty postižené, to jest za pražskou školní mládež, která přesto, že školní škamny byly zpustošeny, jak píše pan jpb, musela do nich nastoupit v pondělí 1. září.

Prohlašuji, že mi nezáleží na tom, kdo byl pořadatelem festivalu, které politické strany byly tam zastoupeny a které nikoli, konstatuji jen toto: Když byla v novinách výzva k rodičům, zámečníkům, lakýrníkům a malířům pokojů, aby pomohli upravit školy pro počátek školního roku, zašel jsem si jako pracovník v rodičovských sdruženích do některých pražských škol, abych se pozeptal pánů školníků, co je kde zapotřebí a kolik rodičovských rukou bude třeba. Jakou spoušť jsem viděl, nemohu opravdu vylíčit, ponévadž se za to stydím. V některých školách bylo školní zařízení (lavice, elektrické zařízení) tak zpustošeno, že mi kanuly (a také pánům školníkům) slzy při pohledu na čtyři prázdné zdi, které byly pomalovány nejhnusnějšími obrazy a nápisy. Podle zanechaných stop na stěnách musím soudit, že vynález toaletního papíru byl některým účastníkům festivalu asi přežitkem. Vytrhané zásuvky, utrhané řetízky u záchodů, které byly zanesené, rozbité mísy, umyvadla atd., atd., to byl obraz, který jsem si odnesl ze škol, které hostily festivalovou mládež. Doufám, že se mi podaří sestavit přesný přehled všech pražských škol, které hostily festivalovou mládež; uvedu v něm, která mládež se chovala nejlépe.

Ohrazuje-li se pan Jaromír Šmejc proti článku pana jpb, mohu říci jen tolik, že to byla z největší části česká mládež, která tuto spoušť prováděla, a že asi pan jpb adresoval proto svůj článek SČM. Naproti tomu to byli Indové a mohamedánští zástupci, kteří opouštěli školní místnosti tak, jak je převzali.

Jiná otázka je ovšem dnes, a právě o té chci mluvit, kdo nes odpovědnost za to, že školy nebyly od 1. září volné, bez slumníků a kdo se měl o to postarat. Podle zmíněné výzvy to měli býti rodiče, zámečníci, lakýrníci. Proč ne Svaz české mládeže? Nešlo o to, kdo byl pořadatelem festivalu, ale šlo o to, kdo tu spoušť udělal. Svaz české mládeže měl být tak solidární a když byl upozorněn, co ve školách je, měl se postarat o vyčištění škol. A nyní dále. Volám pražské školní lékaře a táži se jich, zda prohlédli školní místnosti před počátkem školního roku. Nebylo třeba desinfekce? Na poradě, konané dne 4. IX. u p. ústřed. r. Kubína, jsme slyšeli, že na Žižkově je obrna.

Rodičovská pražská veřejnost je již rozhorlena nad tím, jak se pečuje o zdraví jejich dětí a do jakých školních místností jejich děti chodí. Paní Kučerová, pan dr. Svoboda a i ostatní zástupci lidu z kulturní komise uznávali moje prosebné volání, ale prohlásili, že nemohou nic dělat. Vznikne-li v Praze epidemie, bude to důsledek toho, že školy byly propůjčeny festivalové mládeži, která je tak zpustošila, a zvláště toho, že tyto místnosti nebyly desinfikovány.

Žaluji-li zde jménem téměř dvousettisícové rodičovské veřejnosti, činím tak jen proto, aby rodičovská sdružení byla také povolanými činiteli včas slyšena. Až dosud byla volána jen k tomu, aby pomohla odstranit škody, způsobené jinými.

B. Chmelík, předseda Svazu rodičovských sdružení

Morzakultura pracujícím Zlínska

V Dnešku se před časem živě diskutovalo o morzakorech. Diskuse velmi plodná, protože se jednak nakladatelství, jednak oficiální státní orgány začínaly zajímat, co se u nás pro tak často opěvovaný lid tiskne a co se mu jako duševní potrava k zažití předkládá. Také Michal Mareš ve svém článku „Co se děje ve Zlíně" narazil na jméno jednoho z těch, kteří produkují ve zlínských mamutích, znárodněných podnicích kulturu pro pracující osazenstvo. Jakého povznášejícího druhu tvorba páně Svatoplukova je, nechť posoudí čtenáři laskavě sami, protože přinášíme níže doslovné citáty, obsažené ve Svatoplukově „Výletu do Botostroje 1947", který vychází na pokračování v „Tepu nového Zlína". „Tep nového Zlína" je oficiálním orgánem podnikové rady zaměstnanců n. p. Baťa, která má tudíž za list veškerou odpovědnost. Jde o morzakulturu nejnižšího druhu. Podepsanému je známo, že „Tep nového Zlína" čtou rodiny zaměstnanců n. p. Baťa (tedy i nedospělé a dospívající děti) v hojné míře. Je tedy jisté, že značný vliv na jejich mravní a občanskou výchovu mají na příklad tato slova:

„Kluci a dámy, jedeme. Sežerem se jako svině... Víš, kluku ředitelská, já bych — ale co ti budu povídat, však ty víš co, když já tak nerad užívám sprostejch slov, ale však ty mi rozumíš, ty starej bejku, ale ne abys tadyhle Lence něco vyved..." Další pasáž líčí p. znárodněného ředitele, jeho p. tajemníka a jakousi Lenku, která prohlašuje: „Když vy jste mě, pane ředitelí, tak mohutně dorasoval... Už jsem ti řekla, co seš, tak ti to povím ještě jednou, seš zkrátka a dobře řádsky znárodněné čuně. A neber mne za nohy. Dost, dál už ani hni. Stačí. No, tak dobrá, ještě o kousíček. Povídám ti zaraz! Namoutě, pane řediteli, že vás není hanba. Seš už jako nějakej pohůněk... ale ty máš tu svou a seš divý, žrał bys Blaženku... Žádnej už pomalu neví, která ta panička je jeho, a prosím, sami študovaní lidi. Copak já, já jsem holka upřímná, já se s tím nepatlám. A když vidím tři kluky nadrátovaný, to zas jo, to dovedu chápat. I ten pes se utrhne, jak zní přísloví. Vždyť jsem už ohmataná jako starej pětník."

Nechť Dnešek a jeho čtenářská obec promine, že jeho stránky zavalujeme citací takovéto zbahnělé morzakultury. Dotazujeme se zároveň ministerstva sociální péče, představenstva ÚRO a její kulturní komise, jakým způsobem hodlají zjednat nápravu. Dotazuji se také jako profesor občanské výchovy na zlínské odborné škole, co hodlají orgány ministerstva školství a osvěty podniknout.

Dr Gustav Kozák, Zlín

Je tohle demokratická výměna názorů?

Napsal jsem do „Dnešku" o případu politického vězně Trojánka. Závodní rada mi odpověděla otevřeným dopisem, který jsem četl na dovolené v „Rovnosti". Vystřihl jsem „Otevřený list", napsal k němu svou odpověď a poslal redakci „Dneška", aby čtenáři, kteří četli můj článek, mohli si přečísti i mínění závodní rady a zároveň také mou odpověď a vysvětlení. A nyní si přečtěte, co z toho brněnská komunistická „Rovnost" udělala. Napsala toto:

„Pozoruhodná nezávislost (nadpis). Všechno, co dělá F. Peroutka, honosí se pečetí nezávislosti. Velmi často se však i přes i zastírací taktiku protrhne kouřová clona a nezávislost se ukáže v pravém světle. Nedávno uveřejnil Dnešek útok místopředsedy ZNV Loubala na národní správu a závodní radu firmy H. Trojánek ve Žďáru. V posledním čísle Dnešku pouští Peroutka velkomyslně ke slovu také závodní radu (malý zastírací manévr) a uveřejňuje ji současně s odpovědí místopředsedy Loubala. To znamená, že před uveřejněním této repliky dostal ji p. Loubal k posouzení a bylo mu umožněno, aby svou odpovědí, uveřejněnou současně, setřel pro svou osobu nepříznivý dojem dopisu závodní rady."

Tedy takový velký hřích spáchal Ferdinand Peroutka a já spolu s ním. Z úvodu patrno však, jak tomu bylo. Pak se tážeme, kdo u nás vytváří prostředí neustálého podezírání!

Ale pisatel těchto duchaplností p. „žn" pokračuje dále:

„Čtenáře Dnešku by jistě zajímalo, proč nepředložil Peroutka ještě před jeho uveřejněním první článek páně Loubalův závodní radě fy Trojánek, aby ta mohla odpovědět v témže čísle Dnešku a uvést některé „pravdy" pana Loubala na pravou míru? A proč že „nezávislý" novinář nechává na stránkách svého „nezávislého" týdeníku vyřizovat záležitost tak očividně závislou na tužbách jedné strany a jednoho straníka? — (Upozornil jsem ve své odpovědi, že za Trojánka se postavily tři strany a ne jedna strana anebo jeden straník.) Jistě by čtenáře také zajímalo, oč má místopředseda Loubal a továrník Trojánek k nezávislému srdci F. Peroutky blíže, než prostí ševci z Vysočiny? — (Upozornil jsem, že jsme byli všichni tři v koncentráku v Buchenwaldu a že se Trojánka všichni buchenwaldští bez rozdílu politického zastali.) Odpověď je prostá; pan Loubal a pan Trojánek jsou národní socialisté. žn."

Taková je úroveň určité části naší žurnalistiky. Poznámek k tomu netřeba.

Naproti tomu kvituji veřejně „Tvorbě", která mne nespravedlivě napadla, že se mi písemně bez mé ingerence omluvila, když zjistila svůj omyl a slíbila, že v nejbližším čísle omyl napraví a dá mi zadostučinění. Kvitoval jsem tento postup redakci „Tvorby" dopisem opravdu s radostí. Neboť můžeme se potírat názorově, můžeme polemisovat, ale musíme při tom zachovat kulturní slušnost. Jsem zvědav, zda bude „Rovnost" následovat příkladu „Tvorby". A přítel a druh z koncentráku Ferdinand Peroutka mi promine, že se v „Rovnosti" svezl se mnou a přišel do toho jako Pilát do kréda. To jsou slasti nezávislého žurnalisty! *František Loubal*

Kdo pomůže volyňským Čechům?

Od dubna t. r. hospodaří na bývalém státním velkostatku ve Zvířeticích u Bakova n. Jiz. šest rodin volyňských Čechů. Jsou to vesměs lidé bodří, přímí a nesmírně pracovití. S radostí uvítali zprávu o repatriaci, neboť se těšili na návrat domů — mezi své — jak oni říkají. Těšili se, že vypomohou tam, kde jsme nejvíce pocítili odchod Němců a Maďarů: v zemědělství. Měli slíbeno, že jim budou přidělena vybavená hospodářství, kde je všechno — kromě hospodářů. »Měli jsme takovou radost — tak lehce jsme opouštěli své domovy — svá hospodářství,« říká mi starý, ale statný muž, jehož syn, příslušník Svobodovy armády, padl ve válce. »Plakali jsme dojetím, když jsme byli uvítáni v Žatci.«

Až potud bylo jeho vypravování radostné. Ale poslechněte, co se dělo dále. Nebylo to jenom pohraničí, které potřebovalo hospodáře. Také ve vnitrozemí bylo mnoho opuštěných hospodářství. Proto byla skupina Volyňáků poslána do Zvířetic u Bakova, kde měli převzít bývalý státní dvůr. Když zjistili, že je ve dvoře traktor, vozy, některé hospodářské stroje a zásoba brambor, sena a slámy, rozhodli se, že statek převezmou a co budou potřebovat, že si opatří. Mnohé se však změnilo, než se do Zvířetic přistěhovali. Hospodářské stroje a vozy zmizely, také zásoby sena, slámy a brambor. Z obytných staveni se ztratila kamna, okna a dveře rozbité. Dokonce i pumpa byla pryč. Do takového prostředí se tedy dostali Volyňáci. Dlouho to trvalo, než jim byl přidělen starý nábytek. Dobytek si přivezli z Mimoně. Vesměs hubený, podvyživený a dokonce prý i všivý. Co bude stát, se nedověděli. Až dnes, když se pečlivým hospodářům podařilo trochu jej zrestaurovat, přišli páni odhadci zvážit a ocenit přidělený dobytek.

Kdyby bylo jen to. Ono těch potíží je mnohem víc. Hospodáři přišli v dubnu, když byl už nejvyšší čas k setí. Čím měli sít? Neměli, kromě jednoho žebříňáku, vůbec nic. Požádali tedy státní dvůr na Studénce o výpomoc. Tak se jim podařilo zasít. Však to nebylo laciné. Za setbu a půjčení potřebných strojů zaplatili státnímu dvoru 40.000 Kčs, slovy čtyřicet tisíc Kčs. Také sklidit se jim podařilo — ovšem vypůjčenými stroji. Mlátit však nemohou. Není čím. Tak leží obilí ve stodole a čeká, až se najde někdo, kdo by hospodářům z Volyně půjčil mlátičku. Kdyby si ji vypůjčili ze státního dvora, nestačila by jim úroda na zaplacení.

Tak tedy hospodaří volyňští Češi ve své vlasti. Nemají nic, kromě pluhu a dvou žebříňáků, které si přivezli z Karlových Varů. Jen za dovoz zaplatili 1100 Kčs. Pumpu nemají dodnes a musejí tahat vodu pro 31 kusů dobytka na rumpále, který si sami vyrobili. Také kamna jim dosud nebyla přidělena. Kdo ví, jestli se na ně ještě dostane. Postavili si tedy sami alespoň provisorní kamna z cihel. »Tak jsme si to nepředstavovali,« říká zkroušeně Volyňák, který má na kabátě tři vyznamenání. Bojoval 22 měsíců ve Svobodově armádě.

V. Černý

Žně ukázaly směr

Byly slabé, jednu třetinu normálních. Pšenice hlavně vymrzla, ostatní obiloviny a jetele oslabilo sucho. Bude málo zrní, slámy i sena.

Proti suchu je člověk bezmocný. Kde však byla půda hlouběji propracována, vláha se držela lépe a úroda byla lepší. Rozdíly v úrodě i sklizni byly ve prospěch strojů. Bez traktorů není pořádné a včasné brázdy ani rychlé sklizně, a bez žacího stroje bychom byli při nedostatku pracovních sil se táhli s pracemi i při slabé sklizni. Jestli před několika lety se zemědělec ostýchal jeti se žacím strojem, letos sekal všechno strojem, i louky. Samovazy, poháněné traktory nebo i potažní silou, konaly, zvláště na scelených pozemcích, velmi platné služby. Možno říci, že stroje vítězí nadobro a ku prospěchu zemědělství. Těžkou práci přebírají stroje.

Nedostatek pracovních sil i zdravý rozum vtahují nás do mechanisace. Bude dobře, když půjdeme dalšímu vývoji vědomě vstříc. Především scelováním, neboť výhody větších pozemků jsou dnes pro každého jasné. Snadnější obdělávka a lepší úroda. Scelené pozemky umožní ještě větší mechanisaci. Výkonnější a lepší stroje může si zemědělec držet jen společně, družstevně. Jen se nebojme slova »družstevně«! Úkoly, které přesahují síly jednotlivce, můžeme překonávat jen společně. Mnohé už se nám podařilo. Máme družstevní mlékárny, záložny, mlátičky, traktory, a je nutno jít dál.

Nedělejme ničeho překotně. Krok za krokem zlepšujme poměry tam, kde to jde, kde jsou předpoklady. Sdružujme se pro úkoly nárazové i trvalé. Potřebujeme družstevní prádelny a pekárny, čistící stanice na zrno. Některé úkoly půjdou vyřešit v rámci okresního hospodářského družstva, jiné v rámci obce, jako vodovod, kanalisace, lepší cesty. Vždyť obecní zřízení je právě organisace, která má za úkol společně přemáhat úkoly a spravovat společné záležitosti.

Menší úkoly řešme v rámcích menších družstev a společenství. Pěstujme vědomí společných zájmů a budeme se zbavovati úzkoprsosti, která nám jen škodí. Když budeme mít na zřeteli prospěch všech, budeme si lépe rozumět, a život na vesnici bude radostnější. Pak budeme chápat i tužby továrního dělnictva a ono bude chápat nás. A když si budeme vzájemně rozumět, vybudujeme lepší poměry pro všechny, kdo si toho zaslouží. A my zemědělci si lepších poměrů už zasloužíme.

Jan Hromčík, rolník

Sokolské biografy

Již několikrát bylo veřejně poukázáno na fakt, že znárodněná kina a film neprosperují. Odtud také radikální zvýšení vstupného. Nejhůře jsou na tom sokolská kina, která nepatřila žádnému jednotlivci, ale národní korporaci, která výtěžku používala na zvelebení tělovýchovy, tedy ve prospěch zdraví a zdatnosti národa. Dokud si sokolská kina vedl Sokol sám, tu většinu funkcí — pokladnu, uváděni a pod. — obstarávali členové sokolské jednoty, zvláště na venkově, zadarmo. Proto tato kina prosperovala a Sokolu pomáhala. Dnes po znárodnění jsou všechny úkony placeny a tato kina neprosperují. Sokol žádá kina zpět a ministr informací V. Kopecký proto na ČOS zaútočil. Pan ministr informací lépe by veřejnosti posloužil, kdyby předložil veřejnosti bilanci, z níž by bylo jasno, jak hospodařila sokolská kina za sokolského vedení a jak hospodaří tato kina dnes. Pak by nemusil ani hrozit nejširšími masami lidu, neboť i děti nejširších mas lidu chodí do Sokola, a ukázalo by se, že sokolská kina vynášela i při tom nezvýšeném vstupném, zatím co dnes nebudou vynášet ani při tom zvýšeném vstupném. Sokolské jednoty by mohly pana ministra informovat také o tom, že dluhy na sokolských kinech zatěžují většinou jednoty dosud a mohly by také vyúčtovat, kolik tato kina po znárodnění odvedla na úrok a úmor dluhů těchto kin. Mohly by to četné jednoty oznámit okamžitě, poněvadž nedostaly zatím ani haléře. Sokol není soukromokapitalistický podnik, naopak je to korporace veřejná, pod stanovami, korporace národní, která připravuje na rok 1948 takový slet, jakého se u nás nemůže nikdo odvážit. Nechápu proto, v čem vidí ministr útok na znárodnění, kdyby se této národní korporaci kina vrátila a tak se jim umožnilo, aby znova prosperovala a kdyby státní pokladna anebo návštěvníci zvýšeným vstupným na ně dokonce marně nedoplácelí. Tak tomu rozumím já, jako socialista, který také nikdy nepochopí, proč se samosprávě znárodnily některé podniky, které obcím vynášely, dnes nevynášejí a obce žívoří nedostatkem příjmů. Podle mého názoru ideologie nesmí ubíjet prosperitu, ale prosperita musí pomáhat ideologii.

Žádá-li Sokol, který se ničím neprovinil, naopak svými

nejlepšími lidmi zaplatil těžkou daň krve za naše osvobození, svoje zpět, nežádá to pro soukromého podnikatele, ale pro sebe, tedy pro korporaci národní, která i podle mínění komunistů by měla být jedinou tělovýchovnou korporací celonárodní. Proto nedovedu pochopit ten útok p. ministra informací na Sokol, neboť kontrastuje s oficiálním postojem komunistické strany k Sokolu, který je dnes naprosto kladný. Proč se tedy dosud znárodněný film nevypořádal s dluhy sokolských kin?

Když se p. ministr informací odvážil oprávněný nárok Sokola nazvat odbojem — asi za to, že Sokol za okupace opravdu odboj dělal — tedy mám odvahu i já, jako demokrat a socialista, postavit se za oprávněný požadavek Sokola. Nedivte se pak, že veřejnost ztrácí důvěru v ukládání peněz, neboť i akcie jsou uložené peníze, a že tolik miliard Kčs je u nás v punčochách. Nedivte se též, že upadá iniciativnost, když je jí na konec pohrozeno ulicí, jako té iniciativě při sokolských kinech. Kdyby se nechal pan ministr informací informovat o tom, co nadšení, obětavosti a to nezištné je uloženo v těch sokolských kinech, věřím, že by pak nemohl zaujmout tak příkré stanovisko. Republiku nevybudujeme jen ideologií, ale především lidmi a proto musíme s lidmi zacházet aspoň tak, jako s tou ideologií, ne-li šetrněji.

František Loubal

O té protektorátní šuškandě

Tam, kde se nesmí volně mluvit nebo tam, kde se lidé svobodně promluvit bojí, tam se šeptá. Za protektorátu jsme viděli, co zmůže červotoč šeptandy — všechny filiálky Goebbelsovy, všechno rétorické umění Emanuela Moravce, všichni ti Křížové, Kožíškové a Pelíškové nebyli proti šuškandě ničím. Nikdo ji neorganisoval, žádné ministerstvo, žádná centrála bohatě dotovaná ji neuváděla v pohyb, a přece se šuškalo a šuškalo se i tehdy, když se za šuškandu zavíralo a co zavíralo, mučilo a popravovalo. Šuškanda nejen že roznášela, co řekla česká Kroměříž — ti, kdo poslouchali cizinu v cizích řečech, také nemlčeli, a tak se každá radostnější zpráva zejména roznesla kouzelnými prostředky do nejzapadlejších vesnic protektorátu, často ovšem (»fama crescit eundo«), umně přizdobena lecjakou příkrasou, po které dychtilo zvědavé a napnuté české ucho. Velmi často ten, kdo cizí rozhlas poslouchal (a za jak těžkých poměrů poslouchal, o tom netřeba vyprávět) se přeslechl nebo nedoslechl — a takové přeslechnutí nebo nedoslechnutí zavinilo nejednou vznik zpráv strašlivě fantastických, jež lidé reální marně dlouho a dlouho jiným vyvraceli, zvláště když ty fantastické zprávy zdály se nás přibližovat milovými kroky k vítězství.

Než cizí rozhlas nebyl jediným pramenem šuškand. Čas od času se i přes hermetickou uzávěru zatoulaly někomu do rukou cizí noviny. Některý informovanější aktivistický činitel se nebezpečně uřekl. Vlivní němečtí mocipáni se v kterési vinárničce nadměrně osvěžili a zapomněli na výzvu ponurých plakátů: Pozor, nepřítel poslouchá s vámi! Nějaký německý vojáček si v návalu upřímnosti komusi postěžoval. Každá taková zpráva dostala křídla. Zprávička z úst německého obyčejného vojáčka vyrostla v důležité důvěrné sdělení vysokého vojenského činitele. Nezapomínejme, že lidé se šuškandou navzájem posilovali a povzbuzovali v dobách, kdy posily a povzbuzení bylo strašlivě třeba. Znal jsem dobromyslné staré pány pensisty, kteří se bez mučení přiznali i k tomu, že si takové zprávy sami vymýšleli, když žádné dobré zprávy nešly a když jim jejich okolí bylo líto. Šuškanda byla pro domácí odboj ohromnou a neocenitelnou zbraní. Vím, jak působilo na vlajkaře a jiné přizpůsobilce, když lidé vykládali o projevech pana presidenta, Pavla Svatého i jiných o tom, jak přísný soud čeká domácí zrádce a kolaboranty. Nebo jak později působily zprávy o činech partyzánů na Moravě a o parašutistech mezi námi.

Šuškanda nedovedla však lidi jen těšit, uměla je též rozveselovat a i v nejčernějších dobách rozesmávat a bavit. Válečné a protektorátní anekdoty! Jak se nesly od ucha k uchu, jak udržovaly náladu, jak otřásaly respektem k těm nejmocnějším, jak v doslovném smyslu slova otřásaly trůny zdánlivě nejpevnější. Anekdoty o Hitlerovi, Goebbelsovi i Goeringovi, o jednookém Frankovi, o zrádném Moravcovi, o tragikomické figurce pana státního presidenta — jak každá z těch anekdot byla současně i znamenitou politickou propagandou, jak dvě tři věty takové anekdoty zvrátily účin dvouhodinové Moravcovy řeči s dokonalostí opravdu mistrnou. Šuškalo se všude, ráno ve všech úřadech i továrnách, kdy si lidé hned na dobrýtro rozdávali nejnovější zprávy a kdy zejména byli velice obléháni ti nezmarové, kteří cizí rozhlas poslouchali celičké noci. Šuškalo se při hlídkách protileteckě obrany, šuškalo se v čekárnách lékařů, šuškalo se, třebas opatrně, i ve vlacích a v autobusech, kde se Čech s Čechem sešel, nejprve se navzájem tak říkajíc očuchali a pak šuškanda začala řádit. Zvláště pečlivě se jí věnovali pensisté, kteří při svých procházkách tehdy o ničem jiném vlastně nemluvili než o té nešťastné politice. Staří nahluchlí páni velmi často ovšem už nešuškali, ale jeden na druhého přímo řvali nejnovější zprávy z Beromünsteru a obsah posledního výkladu profesora Salise. Však také z těch pensistických pohovorů bývalo hodně malérů. Šuškali mezi sebou četníci, policie, dozorci vězňů. I häftlinkové, jak známo, měli svou šuškandu a bývali velmi dobře informováni o tom, co říká Londýn nebo Moskva. Nebylo německého úřadu, aby z něho někdo důvěrné zprávy nevynášel ven, mezi zvídavý český lid, mezi ty pošetilce, kteří čekali na Benešův návrat. Šuškali faráři i kaplani, a když přijel na příklad hradecký biskup do Ronova nad Doubravou na visitaci, nejprve se pana faráře informoval, jak mu funguje rozhlas. Šuškali při svých schůzích činovníci Národního shromáždění, šuškaly sekretariáty této švejkovské organisace, šuškali typografové sázející Moravcovy články, šuškal zkrátka celý národ. Marně Němci vykuchali krátké vlny z českých přijímacích aparátů, marně věnovali ohromné peníze na boj proti šeptandě, marně o té šuškandě stupidní autoři psali imbecilní skeče. Národ se proti svému úhlavnímu nepříteli bránil, jak dovedl. S Jánošíkem ruku v ruce bojoval proti nacismu a nacistům Josef Švejk — a také on bojoval kurážně a dobře.

Až budou jednou dějepisci psát dějiny té strašné i pekelné doby, kterou jsme prožili, také šuškandě museji věnovat pozornost jí náležející. Dávala nám injekce duševní posily i za hrůz heydrichiady. Sílila naše nervy, vzpružovala naše srdce. Psala své velké V vedle toho, které kázali na zdi i na okna psát Němci. Byla projevem mínění lidu v dobách, kdy nesmělo fungovat veřejné mínění. Snad její zprávy předbíhaly někde o měsíce skutečnost, snad viděla často, přečasto trávu růst, ale ta tráva opravdu rostla, tráva nového českého jara. Když už dáváte ulicím všelijaká nová jména, pamatujte též na tiché aleje, kam jsme si chodívali povídat nejnovější zprávy, na aleje Šuškandy, jež byla dobrou vílou tohoto národa za poslední hrůzné války.

Jiří Zhor

politika

Josef Hudec

35.000 milionářů

Četl jsem kdesi tuto anekdotu: A.: Jestli pak jsi přemýšlel o tom, co bys dělal, kdybys měl milion? — B.: Ne, ale přemýšlím někdy o tom, co by dělal milionář, kdyby měl takové příjmy jako já.

V boji o 35.000 československých milionářů přihlásil se o slovo také ministr zahraničí Jan Masaryk. Jeho prohlášení je čin muže. Nebyl přítomen schůzi vlády, kde započal boj o milionáře, a mohl tedy zůstat ukryt svou nepřítomností. Masaryk tak neučinil. Vystoupil před veřejnost, prohlásil, že by byl hlasoval s ministry, hlasujícími proti komunistickému návrhu, a dodal:

»Rozhodně je třeba mezi milionáře počítat nás, kteří máme statisícové příjmy. (Já sám mám přes 20.000 měsíčně, z nichž nic neuspořím). Jsou to ministři (totiž také milionáři), ředitelé národ. podniků a mnozí, jimž, jak se říká v zemědělství, nynější situace »sype«. Bude-li definován pojem »milionář«, rád se přihlásím. Ale způsob, kterým se vytáhlo do pole s agitační houfnicí, mně nehoví.«

Ministr Masaryk však ani nečekal, bude-li pojem »milionáře« definován, nýbrž přihlásil se mezi ně již předem, ihned, svým výrokem »rozhodně je třeba mezi milionáře počítat nás, kteří máme statisícové příjmy«. Přes to však je nutno pojem »milionář« definovat.

●

Milionáře máme — o tom nemůže být sporu. Máme tři druhy milionářů:

Dnesek

1. Milionáře, kteří si nahospodařili nebo jinak nabyli milion nebo více milionů před naším druhým převratem, tedy ještě za staré éry. Tito milionáři mají své miliony vázané a nemají buď z toho milionu žádný příjem, anebo — v lepším případě — úrok 20.000 Kčs ročně.

2. Milionáře, kteří vlastní hodnoty v ceně toho milionu nebo více milionů, a kteří mají příjem z těchto hodnot.

Zde se musíme pozastavit. Vezměme zemědělce. Aby mohl pracovat a být se svou rodinou živ, musí vlastnit nějakou hodnotu. Vedle bytu — jako každý jiný nemilionář — musí míti ještě chlév pro dobytek, stodolu na obilí a ještě i jiné hospodářské budovy, musí míti také nějaké stroje, a hlavní — musí míti nějaké pole. To všechno představuje hodnoty, které musí mít, aby mohl pracovat. Úředník odejde ráno do úřadu, dělník do továrny. Tato pracoviště nejsou jejich hodnoty — avšak oni pracují a mají určitý příjem. Zemědělec jde také ráno do práce, přes to, že vlastní majetkové hodnoty v ceně třeba jednoho milionu. Ty hodnoty jsou jeho výrobní prostředky, na nichž a s nimiž musí stejně tak pracovat i celá jeho rodina — anebo pracovat ještě více — a teprve co sklidí a prodá, je jeho příjmem, výnosem z toho milionu. Je-li to 20.000 Kčs či více — jako kdyby měl ten milion uložen v peněžním ústavu — to by bylo třeba vypočítávat případ od případu a rok od roku, kdy dobrá sklizeň se střídá se sklizní špatnou, a kdy je třeba brát v počet jeho práci i práci členů jeho rodiny.

Vezměme dále majitele domu. Je mezi nimi mnoho milionářů. Vlastní hodnotu — dům — v ceně milionu nebo i více milionů. Příjem jeho je výnos z toho domu — činže, z níž slušný podíl odvádí státu na daních. Když byla prováděna úprava cen, činže na trojnásobek zvýšeny nebyly. Byly zvýšeny jen o nějaké menší poplatky. A tak zde by bylo zase nutno vypočítávat — případ od případu — čistý výnos činže, jako příjem z toho investovaného milionu — je-li to 20.000 Kčs či snad celý nový milion...

Pak jsou milionáři, kteří vlastní hodnoty v továrních nebo v obchodních, nebo vůbec výrobních podnicích, menších i větších anebo i velikých, více i méně prosperujících, anebo také i někdy a časem pasivních. A zase by bylo třeba počítat, jaký čistý příjem má ten milionář ze svého podniku, kolik vydělává a jak třeba i nově bohatne.

3. A pak jsou tu ještě milionáři, na něž poukázal ministr Masaryk. To jsou milionáři evidentní, viditelní, bez jakéhokoliv namáhavého a sporného vypočítávání. Někteří nevlastní třeba nic, avšak jejich příjem obnáší 20—30.000 i více tisíc Kčs měsíčně, což je 240—360.000 Kčs ročně. Tento příjem, počítáno úrokovou mírou, jako u milionáře, který by měl ten milion uložený na úrok — představuje tedy kapitálovou základnu 12 a 18 milionů. Takovéto miliony představuje příjem těch, kdož mají 20 či 30 tisíc Kčs měsíčně, avšak nevlastní třeba žádné reálné hodnoty, neřku-li aby byli milionáři.

●

A zde bychom se mohli vrátit k naší anekdotě: »Přemýšlím někdy o tom, co by dělal milionář, kdyby měl takové příjmy jako já.« Jé v tom celá národohospodářská poučka. Není rozhodující, vlastní-li někdo milion, v jakékoli již formě, ale rozhodující je, jaký kdo pobírá příjem, také ať v jakékoli již formě. Ať je to úrok, zisk z podniku, nebo gáže, mzda, plat za práci či služby. Někdo vlastní nějaké hodnoty, které jsou jeho výrobními prostředky. Ty výrobní prostředky musí býti zužitkovány, zúrodňovány a oplodňovány prací či službou. A pak teprve vyjde nějaký zisk či příjem. Jiný pobírá příjem také sice za svou práci a za své služby, avšak bez vlastních hodnot výrobních prostředků, vyjímaje svých rukou nebo své hlavy. Efekt je však stejný: příjem. Zde bez vlastnictví reálných hodnot výrobních či podnikových, tam teprve za předpokladu těchto hodnot.

Co z toho vychází? Oceňování majetnosti — ne majetku — či osobního a sociálního blahobytu nemůže vycházeti z holého vlastnictví nějaké reálné hodnoty, nýbrž z čistého reálného příjmu, ať již je podložen třeba i milionovou hodnotou nebo jen pouhou prací či službou. Proto jen spravedlivá daň z příjmů je daní nejspravedlivější (vedle daní z luxusu), a musí býti zdaňovací basí v každém spořádaném státě, zejména pak ve státě, který již překročil práh serialismu.

●

Máme tedy milionáře. O tom není pochybnosti. Ale ti milionáři i nemilionáři mají různé a odlišné příjmy. Nemilionář má někdy nekolikeronásobný příjem nad milionáře. Třicet tisíc měsíčně, k tomu třeba služební auto a šofér, pěkný byt nebo vila k bydlení, otop a světlo, a třeba i mimořádné příspěvky cestovní, representační a podobně. A to je nemilionář. Nevlastní žádné hodnoty, nemá majetek, o němž před lety bylo rozkřikováno, že »majetek je krádež«. Je-li tedy třeba nějaké nové daně, nebo jednorázové daně nouzové, vezměte za základnu vyšší nebo vysoké příjmy, a nikoli jen obligátní agitační milion, který kdysi byl něčím téměř nedostupným, který však za našich časů ztratil mnoho na své ceně. Má jen cenu 20.000 Kčs, splatnou za roční lhůtu, používanou peněžním ústavem za upotřebení toho milionu.

Avšak i takoví milionáři, kteří získali již milion v hotovosti za dvou-tříletou dobu našeho nového režimu, mohli by nějakou mimořádnou, nouzovou daň zaplatit. Vedle takového nastřádaného již milionu také žili a vydávali přiměřený peníz na své živobytí, a tak tedy udělali krok k bohatnutí.

Tak. Tohle všechno vyžaduje perný kus práce. Ne zkontrolovat jen, kolik kdo přiznal k měnové reformě — z čehož také již dávku z majetku zaplatil — nýbrž zkontrolovat stav dnešní — jak ten který milion je a může býti zužitkován, kolik vynáší — jaký má kdo příjem, ať milionář či nemilionář, který případně může být nadmilionářským blahobytníkem.

●

Tohle všechno se týkalo soukromého osobního vlastnictví. Nyní ještě několik řádků o jinakém vlastnictví. O vlastnictví kolektivním, družstevním či národním, či vlastnictví, které »patří všem«.

Komunisté mají vypočítáno, že 35.000 milionářů vlastní hodnoty za 50 miliard. Za kolik miliard vlastní národ — tedy jediný majitel — svými znárodněnými podniky? A tento majitel, tento vlastník, nebude podroben dani na nouzovou výpomoc našim těžce postiženým zemědělcům? Nevidí se tu, že i miliardové podniky mohou býti někdy pasivní a ponořené do dluhů? Či soukromí vlastníci podniků mají lepší situaci a příznivější podmínky k výdělku, k ziskům a k novým milionům? A neřeže někdo do vlastního masa, když žene útokem hlava nehlava a rozrušuje tak klid i pracovní morálku v těch znárodněných podnicích, tolik a tolik potřebných klidu, solidarity a jednotnosti všech pracovníků? To nechť zodpovídají strůjci celé této politické kampaně.

O velkých družstevních podnicích, také milionech a milionářích, bylo by možno říci asi totéž. Jsou to také kapitálové, milionové jednotky, se ziskem nebo ztrátami. Ale vlastní milionové hodnoty, patří mezi milionáře a musely by tedy býti také brány do milionářského počtu.

●

A ještě několik malých poznámek: Po úpravě měnové reformy bylo ponecháno každému obyvateli naší země na běžných finančních prostředcích 500 Kčs. Tehdy jsme měli všichni stejně. Kdo měl na penězích víc, nemohl k tomu. Bylo to zavázáno. A volalo se: Válkou jsme zchudli, všichni jsme zchudli — celý národ. A dnes, po dvou letech, máme již zase 35.000 milionářů. Z toho by se dalo souditi, že národ tedy bohatne milovými kroky.

A příležitost k výdělku není jiná, než práce. Musí tedy být práce velice výnosná a práce, jen tak udržující život. Či byla by v tom také ta »práce«, jež byla pokřtěna jménem »šmelina«?

●

Mohou být i takoví milionáři, jak je uvádí Rudé právo: Kupují za miliony domy, auta a jiné věci. Mohou mezi nimi být i nějací velkošmelináři. Šmelinařilo se i v některých znárodněných podnicích Na takové milionáře nechodí se však s daní. Ti mají býti pokutováni, zavřeni a šmelina jim zkonfiskována.

V hospodářském životě je ještě jedna cesta k bohatnutí či k udržování a vyrovnávání rozpočtové rovnováhy. Nejen pracovat, nýbrž také n a š e t ř i t, n a h o s p o d a ř i t. A nedalo by se něco nahospodařit na př. zrušením některých našich přebytečných či zbytečných ministerstev?

●

Boj o 35.000 milionářů je b o j e m p o l i t i c k ý m. Je to politický boj o zemědělce a je to součást boje o politickou moc. A mohl by také být podkopem pod Národní frontu. A co se za tím skrývá ještě . . .?

národní hospodář

Dr Jaroslav Kolář

Milionáři a miliardáři

Čtenáři novin, který nehodlá odevzdat své svědomí politické straně, není dobře při pohledu na bránu dokořán otevřenou předvolební demagogii déle než půl roku před volbami. Co přijde dále, předstihne podle toho všechny naše dosavadní zkušenosti z volebních bojů. Už způsob a doba zahájení volebního tažení překonaly vše, co tady kdy bylo: vláda Národní fronty, nejvyšší výkonný orgán státu, byla stržena do víru předvolební licitace. Nejenom úroveň vlády a její dobrý příklad soudržnosti Národní fronty jsou v sázce, ohrožena je i jednota národa, jediný poklad, který tady zanechal nepřítel po sedmiletém drancování a vraždění! Kdo by si byl pomyslil za doby poroby, že hodnota osvobozeného občana bude po takové hrozné a k nepřečkání dlouhé válce zredukována jednou na pouhý hlasovací lístek?

Neboť oč jiného jde, než o předvolební ryk? Pomoc postiženým je přece možno poskytnout bez humbuku, bez povyku — jako samozřejmost.

Rozpočtové deficity našeho veřejného hospodaření pohybují se od revoluce v desítkách miliard ročně. Podle toho, co bylo proti nim podniknuto, nelze dohlédnout, kdy jim bude konec. Tady jsou dotčeni všichni občané státu, žijící, i ještě nenarození. Ale zdá se, že odstranění rozpočtových schodků by nebylo tak efektní a že by narazilo v některých resortech na velkorysost ve vydávání a dotklo by se mocenské posice strany, která resort ovládá. I dnes platí ještě pravidlo, že kdo má peníze, má i rozum a hlavně moc. Proto bylo vyvinuto ve věcech spoření nekonečně méně energie než ve vydávání. Proč neuhražené mnohamiliardové schodky nebyly již dříve předmětem ostřejší diskuse mezi politickými stranami? Mohli jsme na tom být lépe a úhrada příplatků na zemědělské výrobky nemusila být žádným problémem.

Ještě trapnější je řešení otázky platové úpravy veřejných zaměstnanců. Jejich situace je ze všech vrstev obyvatelstva nejbědnější. Jde o několik set tisíc lidí, kteří jsou v naší lidové socialisující demokracii v pravém slova smyslu vykořisťováni disparitou mezi jejich platy a vysokými cenami. Jsou ve své většině spolu s pensisty poslední vrstvou v národě, jimž nebyly platy valorisovány. A přece jejich připomínky a oprávněné požadavky jsou hlasem volajícího na poušti. Není úhrady na platové zlepšení a musí se počkat na úspory z restrikce. A jak dopadá restrikce, je trapno mluvit. Dokonce nejvýrazněji formulované stanovisko úřednictva k přechodné úpravě platů, předložené Ústřední radě odborů Svazem zaměstnanců vnitřní a zahraniční správy, nedošlo viditelné odezvy právě na nejkompetentnějších místech ani v jejich tisku.

Teď ke všemu zaniká hlas státních zaměstnanců v rozpoutané bitevní vřavě o volební přízeň venkova. Veřejný úředník se ptá, proč také on není předmětem stejného volebního zájmu. Odpověď je asi v tom, že jeho řady přece jen nejsou tak početné a pak, že se jako vždycky před tím spokojí volebními sliby. Hřeší se na jeho dobrou pracovní a občanskou morálku a vyšší úroveň k odpovědnosti.

Otázka milionářů zasluhuje veškeré pozornosti. Jest však omyl mysliti si, že není těžké najít milionáře a spočítat jejich řady, nehledě k otázce postižení jich daněmi. Jak se však zjistilo, kolik je milionářů? Podle »Rudého práva« ze dne 5. t. m.: »Číslo 35.000 milionářů vychází jako výsledek statistiky podle přiznání k dani z majetku.« Může někdo z těchto 35.000 milionářů nabízet v insertech statisícové nebo dokonce milionové částky v hotovosti za vily, přepychová auta a pod., když jejich hotovosti jsou beze zbytku blokovány měnovými opatřeními? Pokud ke svému majetku přišli za války, ať už jej mají v hotovosti nebo v realitách, bude jim zlikvidován dávkou z majetkového přírůstku. Ze svého majetku předválečného zaplatí pak progresivní dávku z majetku. Z běžných zisků od revoluce jim za ostré progrese daně důchodové po zdanění téměř nic nezbude. Vždyť z milionového důchodu zbývá po zaplacení důchodové a všeobecné výdělkové daně nejvýše 30 procent, tedy 300.000 Kčs; z důchodu 600.000 Kčs zbývá 180.000 Kčs po zdanění!

Od revoluce nám však vyrostly řady nových milionářů, jejichž majetek není blokován, protože byl získán po revoluci, a to tím nejasociálnějším způsobem: kořistěním z nedostatku zboží a z poválečné nouze, šmelinařením nota bene úplně daně prostým. Z milionového šmelinářského zisku zbývá po »zdanění« opět čistý milion, protože jsou to černé důchody. Někdy se čistý milionový zisk kryje úplně s dosaženým obratem, jde-li o šmelinu se zbožím kradeným a propašovaným z podniku. Bylo-li by možno postihnout šmelináře jen platnými předpisy o placení daně důchodové, výdělkové a z obratu, nepotřebovali bychom proti nim žádnou novou dávku z majetku, protože by jim po zdanění a jejich nákladném životě vůbec nic nezbylo. Jakpak by je bylo možno ostatně přidržet k placení nové dávky z majetku, když od nich nedostaneme ani daň důchodovou?

Pro nepostižitelnost jejich zisků a jmění jsou šmelináři daňově privilegovanou vrstvou společnosti. Tito parasité nemohou býti stíháni ministerstvem financí, spadají kompetenčně do působnosti ministerstva vnitra, do péče bezpečnostních orgánů.

Bylo by jistě absurdní, abychom majetek, postižený mnohokráte všemi možnými daněmi přímými i nepřímými, mnohdy několikerými majetkovými dávkami, podrobovali ještě další majetkové dávce, zatím co by tisíce novodobých milionářů unikalo jakémukoli zdanění! Státní hospodaření nemá se příliš spoléhat, že příští generace budou platit jeho dluhy. Nemá žít na úkor budoucnosti, ale nemá také žít na úkor substance, z práce a snažení minulých generací, ze zatěžování majetku, získávaného po celá desítiletí před válkou, často i po celé generace; stát by si takto počínal jako mnohý národní správce, který také žije z podstaty a ještě nadělá dluhy, které musí platit ti, co přijdou po něm.

Bylo by proto naléhavější a spravedlivější soustředit všechno úsilí na dopadení porevolučních milionářů, kteří vládnou likvidními prostředky zločinně získanými, a vedle toho nezapomínat, že máme ještě — miliardáře, a

mnohonásobné miliardáře, jakých nikdy nebylo! Jsou to některé rozpočtové kapitoly ve státním finančním zákoně. Tady by se našlo hodně úhrady. Ale, to už je, bohužel, jiná otázka, to je otázka resortní, a resortní otázky jsou povětšině otázkami politickými, a nelze přece oslabovat politický vliv strany. Hlavně teď ne, před volbami. Avšak před volbami jsme vlastně pořád, i po volbách. Tak jak na to? Není jiné cesty, než naplánovat politickým stranám nejméně na 20 let dopředu, kolik která ve volbách dostane theoreticky hlasů. Volby by se prakticky konat nemusely. A hned by byl mír v Národní frontě. Zmizely by schodky ve státním rozpočtu a počet resortních a ústředních úřadů by rok od roku klesal. Nakonec by zbylo ze 34 ministrů jen 12, jako 12 apoštolů. A životní míra by rostla.

Jiří Zhor

Kolem pracovní morálky

Ano, kolem pracovní morálky chodíme jako kolem horké kaše, i ti nejodvážnější se bojí říci naplno pravdu. Mluví se o ní jen velmi obecně, o tom, jak poklesla a o tom, že je třeba ji zvedat a křísit. A zatím už dávno mělo být na příklad hodně hlasitě řečeno, jaký je rozdíl výkonů pracovníků starších a mladších, a že právě v špatných, nedbalých, nepořádných, nekvalitních výkonech mladých, v jejich falešném poměru k práci, tkví kořen zla, jak vám potvrdí každý tovární mistr, každý řemeslník, zaměstnávající více lidí, každý, kdo měl jen trochu příležitost podívat se pod povrch pracovního procesu.

Každá generalisace je vždycky nespravedlivá a nepochybujme o tom, že jsou mladí pracovníci velmi pilní a vzorně svědomití, a že jsou staří pracovníci, kteří nestojí za nic, ale tyto výjimky jsou, bohužel, většinou jen výjimkami. Značná část mladých lidí naučila se za protektorátu práci jen předstírat a nekonat ji poctivě, svědomitě a s vědomím mravní odpovědnosti za ni. Právě mladí lidé si velmi málo uvědomili dosah znárodnění valné části výroby a povinnosti z toho plynoucí. Mnohým z nich by se strašně líbilo chodit někde s flintičkou či s jezdeckým bičíkem, dívat se, jak druzí pracují a fouňovsky poroučet. Ptejte se starých, šedivých dělníků, opravdových socialistů, kterým socialismus nebyl a není novinářskou frází: ti vám o svých mladých a nejmladších druzích budou vykládat dlouhé a velmi nepříjemné a smutné historie.

Stále se píše o bezpracných důchodech, kterých prý ještě nebezpečně mnoho zůstalo a stále se nepíše o nic nedělajících anebo skoro nic nedělajících flincích a flákačích, s kterými se jejich rodičové marně zlobí, kteří si nedají říci, kteří si myslí, že jim patří svět a kteří při tom rukou nehnou, aby svět byl opravdu jejich. Co založilo kdysi dobrou pověst českého dělníka, řemeslníka, zemědělce za hranicemi? Pracovní svědomitost, vědomí vážnosti pracovního úkolu, ctižádost, aby práce, jež vyjde z české ruky, byla opravdu příkladná a vzorná. Ti čeští chudí hoši, kteří se proslavili jako znamenití a obecně vyhledávaní krejčí a montéři a zahradníci a cukrovarští technici, ti všichni jak nemuseli poslouchat přednášky o tom, co je to pracovní morálka, jak jim pracovní morálka byla něčím, co bylo přímo součástí jejich bytosti a klíčem k jejich úspěchům. Ti naši krajané v Americe, kteří v cizím prostředí za nejtěžších poměrů uměli si dobýt nejčestnějšího místa v cizorodé a nijak jim ne nejpřátelštější společnosti, ti všichni uměli zkrátka »makat«, práce jim byla denní potřebou a modlitbou, ti věděli, proč pracují a učili pracovat druhé.

Mladí lidé dnes u nás stále nemohou se vymanit z područí představ protektorátních. Stále se jim zdá, že není nic nečestného práci jen markýrovat. Stále se jim více líbí obratnou smělinou, šikovnou dopravou cenných viktualií ze Slovenska na příklad a jejich vychytralým rozprodejem opatřit si hodně korun snadno a rychle, než vydělat si ty korunky, jako si je vydělávali otcové a dědové krušnou a svízelnou prací. Mladí hoši si myslí, bůhví jak jsou nad své táty i dědy chytřejší a ještě se při každé příležitosti lehce vydělaným krejcarem chlubí.

Ten, kdo poctivě pracuje, je mezi mnoha a mnoha mladými společnostmi jen předmětem posměchu a zábavy. Nevyzná se v tlačenici, neumí v tom chodit, je ze starého sekula, patří do starého železa. Znovu, prosím, ptejte se starých šedivých dělníků, a ti vám povědí případů tohoto druhu bez počtu. Jaký pak div, že mezi mladými lidmi vzrůstá procento zločinnosti, že kvete mezi nimi alkoholismus, že jejich pracovní výkony jsou slabé a nekvalitní, a že se staří nemohou na jejich slovo a na jejich práci spolehnout. Jaký pak div, že se mladším ročníkům nechce hlásit do těžší práce, a že se snaží z tělesné práce vůbec unikat do kanceláří, do sboru národní bezpečnosti, někam, kde by bylo možno druhým poroučet a sám nic nedělat. Zase je to falešná představa a představa pravdě neodpovídající. Také v kanceláři se musí pracovat a často i těžce pracovat a svědomité plnění úkonů policejních na příklad vyžaduje také celého člověka a je krajně odpovědné. Ale mladé láká jen pozlátko. Uniformička, frajeřinka. Práce jim nechutná, práce se jim protiví, domnívají se, že jsou předurčeni jen k úkolům vůdčím. Kolik mladých lidí se dalo první rok zapsat do vysoké školy politické a sociální a jak přepjaté představy měli o svých vyhlídkách! Každý z mladých touží dnes hned po maršálské holi. Po vedoucích a rozhodujících místech. Po místech, jež nemohou ještě odpovídat jejich zkušenostem a jejich životní praxi.

V Masarykově národě, v národě nejtypičtějšího hlasatele realismu, rozmohl se v poslední době lehkomyslný romantismus a ten, kdo hovoří slovy střízlivými, šedivými a skutečnosti odpovídajícími, je pasován okamžitě za reakcionáře. Staří se snažili vlichotit se v přízeň mladých a přestali říkat mladým do očí pravdu. Rodičové se zamilovali do svých dětí tak, že přestali vidět jejich chyby. Kolik otců i matek chodí dnes do škol k ředitelům stěžovat si na »zlé« profesory a učitele a jak se stalo zvykem, že rodina bez dalšího šetření dává dítěti pravdu proti škole a proti jejímu vedení! Z rodin, ale pak ovšem i ze školy, vymizela přísná kázeň. Škola se bojí rodičů a rodiče se bojí svých dětí.

Tady jsou asi někde kořeny dnešní špatné pracovní morálky. V obecné škole a v primách a v sekundách vykládá se žáčkům, jak se volí závodní výbory a jaká jsou jejich práva, ale kult práce z rodiny i ze školy skoro vymizel. A je málo učitelů, kteří by si navzdor době odvážili vychovávat své svěřence starým mudroslovím lidu českého, poučením o tom, že »bez práce nejsou koláče« a že »s poctivostí nakonec nejdál dojdeš«. Občanská práva, o těch se stále vykládá mladým lidem, ale nikdo se neodváží k nim hovořit o občanských povinnostech. O tom, že socialisace se může podařit jen tehdy, když si lidé odvyknou myslet, že z cizího krev neteče a když s obecným majetkem budou zacházet tak opatrně, jako se svým majetkem vlastním. Pracovní morálka — na toto thema měli by dnes hovořit všichni odpovědní dělničtí vůdci. Doba demagogie a údobí slibů je za námi, dnes je už nejvýš na čase mluvit lidem pravdu, a zejména pravdu říkat mladým lidem. Z hospodářské podstaty se žít dlouho nedá. Jsme obklopeni národem, o jehož mravním rozvratu se nám stále k naší útěše píše, který však velmi brzy začne znovu sbírat své pracovní síly a svou starou tvrdou houževnatost a pracovní energii: budeme tomuto svému sousedu v budoucnu stačit tempem své pracovitosti a kvalitou svých výrobků?

Stále zpět se musíme ohlížet po pracovní zdatnosti našich otců a dědů, jejich pracovitost a odpovědnost, to, jak dovedli držet svým objednatelům slovo, to, jak dovedli do svých výrobků dát kus své duše, to nám musí být příkladem. Řeknete: vousatá moudrost, ale když se

k té vousaté moudrosti našich dědů nevrátíme, bude s námi po čertech zle. Socialismus bez pracovní morálky své dílo neudrží a vydal by je záhy v pleň novému kapitalismu té nebo jiné podoby. Malý národ bez pracovní morálky šel by vstříc mravnímu i hospodářskému rozvratu. Dívejme se na věci, jak jsou, Havlíček, Neruda a Masaryk neučili nás přece nadarmo realismu.

literatura a umění

Dr František Kafka

Mapa socialismu a demokracie

(Dokončení.)

Amerika a sociální křivda

John Steinbeck, John Dos Passos, Upton Sinclair a Ernest Hemingway jsou dnes řazeni k vědomě socialistickým umělcům země, jež je označována zla klasickou kapitalistickou zem. Nepodařilo se jim všem a všude svou sociální víru ztvárnit i umělecky: Uptonu Sinclairovi na př. jen v »Petroleji«, s tou krásnou postavou Králička-Bunyho; jinde zůstala syrová skutečnost dne tčet mezi záměry umělcovými, jež nedošly kongeniálního zpracování.

Hledejme však cestu Ameriky u těch, kteří o socialismu nemluví theoreticky: u umělců, u nichž jsme strhováni silou podání nahého života. Příkladem uvedl bych Michela Fostera v »Americkém snu«, Thorntona Wildera ať už v »Mostě sv. Ludvíka krále« či v »Našem městečku«, Sinclaira Lewise buď v počáteční a tak symptomatické »Hlavní ulici« nebo v »Anně Vickersové«, či konečně O'Donell mohutným románem ústí Mississippi, kouzelnými »Zelenými břehy«.

Už onen mohutný skok, jakým se O'Neil zmocnil jediným rázem všech výbojů evropského divadla od dob Sofoklových k Shakespearovi a od Ibsena k Romainu Rollandovi, aby nakonec došel americké synthesy a umocnění v dílech tak silných, jako je »Anna Christie« či »Farma pod jilmy«, ukazuje na hlubokou niternost prožitků, jež poskytuje vývoj americké společnosti umělcům této země. Není dnes nikde ve světě větších kontrastů struktury lidské společnosti, nikde se neobjevuje člověk tak syrově jako právě v životě Ameriky. Postavy českých románů jsou proti americkým téměř mátohy, život našich knih limonádově průzračný proti syrovosti románových předloh Ameriky. Ovšem, oni prožili před sto či šedesáti nebo třiceti lety osidlovací procesy i zlatokopecké horečky, jaké si neumíme vmyslit do let 1945-6 v našem pohraničí, poznali průmyslový rozvoj okolo náhlých objevišť uhlí, rudy či petroleje, a zase jejich zánik v jednom, dvou či třech deceniích, jaký na Kladensku probíhá po více než století, poznali útěk od půdy, dunivý jako pád staletého stromu, proti němuž je »Martin Oliva« jen lehce vadnoucím listem, to vše vedlo k pronikavějšímu prožitku a k hlubšímu uměleckému poznání i ztvárnění skutečnosti. Americký román je obrazem kvasivé a kvasící společenské stavby Ameriky. Jde k socialismu?

Rozhodně ne k onomu řešení, jež pro zubožený proletariát průmyslových zemí Evropy objevil kdysi Marx. Psychologie amerického nejen podnikatele, ale i zaměstnance je zcela rozdílná. Je to psychologie ne katolické Evropy, která zná celoživotní dřinu s myšlenkou posmrtné odměny v životě věčném anebo náhlou vzpouru davů, revoluci ve chvíli vzdoru. Americká psychologie davového blahobytu — i ve chvíli tísně — s celým tím nedostatkem sociálních zaopatření pro případ stáří, obdobími nezaměstnanosti, nedostatkem šetrnosti materiálem, jenž je záměrně propagován pod heslem většího a nového konsumu statků, to vše souvisí s psychologií reformovaného člověka, jenž sice je sám za sebe odpovědě Bohu, avšak jehož podnikání a denní život jsou odpovědny jen vlastnímu svědomí. Už dávno postřehli sociologové, že světový obchod se rozvinul hlavně v zemích protestantských, i v Evropě! Americký podnikatel i dělník žije vyšším standardem životním. A proto k jeho zápasu třídnímu je ještě nesmírně daleko. Skoro lze říci, že je pochybno i pro dalekou budoucnost, že cesta socialismu v Americe proběhne tak jako v Evropě. Theoretikové marxističtí si neuvědomují dost jasně, že k socialismu nevede pouze jediná cesta, jediné řešení. Cest k dokonalejší lidské společnosti je mnoho a jistě ještě v budoucnu mnohé objevíme. (Už myšlenka, že atomová energie osvobodí v budoucnu tolik dosud vázané lidské práce, dává sociologům i umělcům námět k problému, jak ukojit pak lidskou fantasii: ne už chléb, pouze hry! A může se stát, že blesk jednotící myšlenky, kterou zdroje společenské se stanou zdrojem celé společnosti, šlehne pak v Americe dříve, než najde Evropa celé řešení sociálního problému...).

»Americký sen« Michela Fostera: Tři generace Američanů, od let irského hladu k dnešním dnům, tři generace lidí, kteří, jakoby zpožděni proti své době, hledají hlubší smysl života, hledají nerv toho, co dědicové Otců poutníků prohlásili v Prohlášení nezávislosti o téměř dvě decenia dříve, než Velká revoluce francouzská v Prohlášení lidských práv... Americký sen, vidina, jež ovládala Ameriku prvých let tohoto století: touha po právu, vůle k spravedlnosti i za cenu ztráty bohatství a úspěchu, i za ztrátu vlastního života. Prvá generace: budovatel loděnic, odcházející od hmotného blahobytu na daleký ostrov necivilisované svobody. Generace druhá: venkovský advokát se schopnostmi Lincolna, a také s jeho mravními ideály, zdánlivě neúspěšný typ, který dává mravní oporu generaci třetí: novináři, jenž volí pro onen »americký sen« touhu po svobodě, právu, nezávislosti, působit raději v okruhu malého městečka a za cenu pauperisace, než prožívat úspěšný život s pseudoumělkyní, jejíchž počátečních úspěchů byl duchovním původcem.

»Naše městečko« Thorntona Wildera, obraz drobného života drobných lidí. Můžete mu — na povrchu — vytknouti, že je tu stejně málo sváru sociálního, jako je ho v Řezáčovi či Kožíkovi nedávných let. A přece pod povrchem tu pulsuje hluboká účast ve všech strázních sociálních, které tu nejsou vyhroceny do konfliktu, a přece vystupují na povrch. »Most sv. Ludvíka krále«, příběhy hluboké lásky, účasti, odevzdání, vůbec nezasazené do Severní Ameriky: opět ona hluboká účast v lidském údělu, nikoliv laciná filantropie; opět konflikty sociální, i když promítnuté do osudu matky dvorské šlechtické dámy z doby baroka. Je možné, že se geny této práce nerodily ve sváru amerického života, je možné, že by právě ony neprojevovaly bouřnost sociálního kvasu této země? Země, která v protivě k Evropě je spíše synthetická, nikoliv analytická v postoji ke svým sociálním problémům a v celém svém životě?

Sinclair Lewis: »Hlavní ulička«: nikoliv dělníci; drobní obchodníci a živnostníci v malém městečku střední Ameriky, švédští farmáři a jejich ženy, rodící děti v těžkých podmínkách života, lékař a jeho žena, představitelé drobné inteligence a trochu i polointeligence Ameriky. Ale jaké jsou vnitřní trýzně a zápasy těchto vrstev, než vstřebají individuum do svých řad: typický svár sociální, s otázkami společenské deklasace i vzrůstu, s problémy nevzdělanosti i životního průměru, obraz větší početní vrstvy Ameriky, než je obraz velkoměstského New Yorku, poněvadž v městech o deseti tisících obyvatelích je jádro Ameriky i celé politiky kongresu či senátu... A »Anna Vickersova«? Je kde mohutnější obžalovací spis společnosti v jejích vztazích niterných, v jejím nepoměru k vyřazencům, v její neúctě k těm, kdož se snaží či bojují o nápravu? Zde je Sinclair Lewis socialistou dílem, ne slovy. Proto právě jeho, jenž únavu průměrného Ame-

ričana ze strojové civilisace vyjádřil útěkem Babittovým či Dodsworthovým nebo mistrovskou povídkou »Věci«, vedeme k důkazu, že ve svých umělcích Amerika nachází jasnou cestu k uvědomování otázek sociálních.

O' Donellovy »Zelené břehy«, příběh nikoho, poněvadž historie jen několika nevýznamných lidí v ústí mohutného veletoku: není v něm nikdo a je v něm celá Amerika. Nikoliv v typech. Lovec či pašerák, charvátský důstojník, pěstující zahradu a zalehlý do svých knih, vnučka, volící svobodné mateřství jako samozřejmý úděl svého ženství v samotě či opilý její otec, snobská manželka lékaře, hledající v tišině zelených břehů vzrušení unaveným nervům, lidé z majáku, to všechno jsou nikdo. A přece je tu celá Amerika ve svém zápasu a hledání, ve sváru i v boji, v necelistvosti i dozrávání. Cesta, kterou nemůžeme opominout nebo přehlížet...

Proto bylo ukázáno namátkou ne na ty, kteří jsou v díle socialisty uvědomělými, ale na ty, kdo socialismus doby postihují jen a jen tykadly svého bezprostředního umění. »Zelené břehy«, to už je román nejen socialistický, ale už román kolektiva, i když představovaného bezvýznamnými jednotlivci.

Jde celá Amerika za těmito hledači a poznavači pravých cest? Její odpůrci řeknou, že Upton Sinclair vzbuzoval ve své době kdysi vzrušení, a dnes je téměř zapomenut, že tu dnes umění neovlivňuje duši národa. To je protisměrné a nesmyslné, věříme-li vůbec v sílu myšlenky. Tam, kde prostředí dává tak silný prožitek umělci, musí zas pravý umělec stejně silně působit na vrstvu, jej čtoucí. Umění není plakát, není propagační brožura. Působí pomaleji, zato však hlouběji.

Což by byl by levicový Hollywood myslitelný bez svých uvědomělých umělců?

Bez meče, bez štítu

Není název románu Henriquesova, jejž Němci dovolili tu otisknout za okupace, aby nám odňali naději na brzký konec války (a dali nám tak zatím nadějný pohled na vítězný proces ozdravění, jenž pak proběhl v anglické armádě), příznačný pro dnešní situaci britské ostrovní říše? Henriques je nám však ukazatelem hlubším: tak, jako se prostý řadový důstojník, neopírající se o privilegia dědičných pořadí vedoucích plukovníků a generálů, dostává nakonec do velení, stejně tak probíhá sociální vzestup i jiných lidových tříd ve Velké Britannii. »Bez meče, bez štítu« stalo se tak předzvěstí vítězství Labour party v prvých volbách po válce. Uvědoměme si nad tímto románem obě složky vývoje, k demokracii i k socialismu, vývoje nesmírně silného a uvědomělého, jehož důsledkem jsou sociální převraty dnešní Anglie, prováděné nekrvavou cestou.

Cesta Anglie může být předznamenána — úmyslně se tu nezabýváme celou řadou umělců, zařazovaných mezi nositele socialismu, jako je Priestley, Cronin, Hugh Walpole atd. — dvěma spisovateli: Virginií Woolfovou v jejím životopisném »Orlandu«, probíhajícím staletími anglického vývoje politického i kulturního, a naznačujícím v bergsonovském rozbití místa, času a prostoru rozpad sil, budujících anglické imperium a nakonec i rozpad imperia samého. A Richardem Aldingtonem v jeho »Všichni lidé jsou nepřátelé«: nejen ten láskyplný vztah k Italii, ukazující k Johnu Ruskinovi, a srdečný vztah k Rakousku a jeho lidem: i postoj hrdiny knihy, bývalého důstojníka, ke generální stávce je ukazatelem jasného uvědomění umělcova. A bezvýslednost, se kterou zanechává Aldington čtenáře v nejistotě ve chvíli, kdy hrdina knihy má přejít od záporu společenského dění ke kladu budoucí práce? Toť souhlasný rys s bergsonovským rozpadem času, místa a prostoru, jak se jeví v »Orlandu« Virginie Woolfové: neurčitost postoje, jaký chce slábnoucí jádro ostrovní říše země zachovat k budoucímu vývoji světa. Vývoj uvnitř tohoto ostrovního jádra je pak demonstrován uměním, vývojem k socialismu a demokracii...

V posledních dvou letech vyšel v Anglii dvakrát t. zv. Singerův výbor krátkých povídek. Nejsou to už příběhy jednotlivců, zaměřené k vyvrcholení individuálních příběhů. Ne, nový směr vypravěčský ukazuje k témuž sociologickému pojímání společnosti, jak se to projevilo v amerických »Zelených březích«: moderní anglická povídka je už výsek ze života kolektivního, je to druhový, nikoliv už jednotlivý soud. I zde významné znamení vývoje k uvědomění kolektivnímu v zemi, v níž svoboda individua dospěla během staletí největšího rozvoje praktického i theoretického. Vývoj, s nímž musíme počítat i jako s faktem politickým.

Široká ruská země...

Šolochov a Tichonov, Šostakovič a Ehrenburg: umělecká znamení vývoje Sovětského svazu. A »Kremelský orloj« v té chvíli, kdy Lenin pronáší hlubokou větu o drobném lidském štěstí, ztajeném v obnovené zvonkové hře orloje: předznamenání vývoje od státního kolektivismu k rozvoji práv každého individua lidské společnosti.

Ano, přes všechny zvraty, přes příkazy, jimiž Achmatová a Zoščenko, Tichonov či Pasternak nemá být ve své tvorbě považován za představitele ruského uměleckého tvoření, jde ruská komunistická společnost drobnými kroky k demokracii, opřené o kyalitního lidského jedince. U Šolochova tento vývoj je nejjasnější a trvá nejdéle: to když v »Rozjitřené zemi« dovedl už postavit nikoliv klišé budovatelských postav, ale i kritiky prázdného mluvkaření, lidi chybující a marně hledající, lidi vlastních názorů, budovatele skutečné a ne pouze falešné vyplňovatele papírových hlášení o zásevu obilí či výstavu dobytka. To je odklon Ruska k demokracii, vývoj uskutečněný v literatuře o dva tři roky dříve, než byl mu dán i podklad v změně ústavy Sovětského svazu z r. 1936. Ehrenburg je jiným ukazatelem: v něm nacházíme radostnost boje, vůli promýšlet znovu a nově problémy, utkávat se denně se skutečností a klást si program konstruktivně — to je jeho dávný konflikt se surrealisty Západu. V Tichonovi není pak jen duch partyzánství prvé a vojáctví druhé světové války. Ve chvíli, kdy v pohledu k perskému zálivu zanotuje: »Tak plny díla jsou hraniční plástve — proto se mohlo dnes ráno mi zdát — až k indickým mořím že my jednou krásně — donesem bránu gaudanských vrat«, se nám jeho zpěv promítne do Kiplingových zpěvů Anglie, hledících k územním výbojům. Pohled nikoliv nepoučný a nazpět navozený k cílům Ivana Hrozného, Petra Velikého či ruských carů minulého století. I v těchto touhách je Rus stejná. Šostakovič je pak obrazem celého vypětí budovatelských sil dnešního Ruska: gesto poněkud rozmáchlé ohromnou prostorovostí široké ruské země, tak rozmáchlé, jako byly ruské poštovní známky po prvé válce, roztažené na neobyčejně velké rozměry papíru (a dovnitř ještě umělecky nesevřené), u Šostakoviče však již dospívající jak liturgie nového života, tak pastorální skladebností, obrazící společnost v rozdychtěném postoji tvoření. Jsou tu všichni v kolektivu jakoby domovem; a zároveň z tohoto díla vane určitá volnost, která bude dána i jednotlivci ve tvoření hromadném. Jakoby se tu ruské pojetí státu chtělo vystříhat chyb, k nimž vedlo nadčlověčství německé. Země pracovníků, úderníků socialismu, přece však tíhnutí k budoucímu rozkvětu práv ryze individuálních.

Záleží i na ní, jak uposlechne ztajených výzev svých předních umělců. Vývoj naznačili s pevností, danou uměleckým poznáním, oním nejsilnějším poznáním lidským. Všechny úběžnice hořejších perspektiv směřují k průsečíku socialismu a demokracie, k bodu, na nějž se upřely zraky umělců celého světa.

Nebylo by lze na této světové mapě socialismu a demokracie vystopovat pro všechny země společnou cestu míru?

otázky a odpovědi

Konec jedné polemiky

I.

Pane šéfredaktore,

po návratu z dovolené jsem si přečetl dodatečně v »Dnešku« novou upomínku, že prý jsem neodpověděl na Vaši otázku, týkající se někdejšího vyloučení Vančury, S. K. Neumanna, Majerové a Hory z komunistické strany (kteří se však zase do ní vrátili). Slíbil jste, někdy na jaře, že budete tuto otázku opakovat v každém čísle »Dnešku«. Poněvadž jste tak nečinil, domníval jsem se, že jste si mezitím pozorněji přečetl moji odpověď a přesvědčil jste se o svém omylu. Považoval jsem za věc novinářské poctivosti, zdali o omylu řeknete svým čtenářům. Avšak nyní vidím, že nemůže jít o nedorozumění a že v omyl jsou uváděni čtenáři »Dneška«. V celé diskusi jsem se k Vám zachoval loyálně a v knižním otisku uveřejnil jsem doslova vše, co jste proti mně napsal. Soudím proto, že mám právo žádat, abyste otiskl tento dopis v »Dnešku« pro správnou informaci jeho čtenářů.

Na stránce 61. mého spisku »Rozhovor s Ferdinandem Peroutkou o demokracii a svobodě« se praví:

»Byli jsme požádáni p. Peroutkou, abychom vysvětlili, jak to bylo s rozchodem Josefa Hory, Ivana Olbrachta, St. K. Neumanna, Marie Majerové s komunistickou stranou v roce 1928. Jakkoli tyto události byly pro obě strany bolestné, rozdíl proti případu dr. Trägra je tu očividný. Nešlo tenkrát o urážku ministra, nýbrž o hluboký zásadový spor uvnitř komunistické strany. Nešlo tu také o žádnou zaměstnavatelskou morálku, neboť pouze část tehdy vyloučených byla zaměstnána v podnicích komunistické strany. A nešlo také o zásah proti kultuře, neboť v zásadních otázkách politických byli na obou sporných stranách kulturní pracovníci.

My, tehdy ještě velmi mladí, jsme prožívali tento rozchod těžce. A neméně těžce jej prožívali zmínění soudruzi, kteří o tom vydali svědectví ve svých dílech. A drtivá většina jich odmítla lákavé nabídky tehdy mocných a vládnoucích, nepoužila svobody prostituovati se, raději nuzovali a strádali. V mučivém vnitřním konfliktu, který je patrně páně Peroutkově obratnosti nepochopitelný, se lidé, byť oklikou, propracovali ke správné cestě, k cestě, která vedla k vítězné národní a demokratické revoluci v květnu 1945. V každém historickém sporu je nejvyšším soudcem výsledek. Výsledek je pak známý: přes palubu zůstali pouze takoví Vajtaurové, Borinové atd., kteří nacházeli nadšené přijetí v okruhu páně Peroutkových přátel, kdežto všichni skutečně velcí duchové naší kultury nalezli cestu zpátky do komunistické strany, a někteří z nich, jako právě Vl. Vančura — položili svůj život v řadách strany — v boji proti německým okupantům.«

Soudě podle Vaší upomínky, přečetl jste si v mé odpovědi všechno — i o Nietzschovi, o první republice, nalezl jste tam dokonce i to, co tam není, jako na př. analysu poměrů na Dálném Východě a v Řecku. Jak to, že jste tedy přehlédl odpověď na otázku, která podle Vašeho názoru tvořila jádro diskuse? Měl jste právo být s mou odpovědí spokojen nebo nespokojen, ale Vy už po čtvrté opakujete svým čtenářům, že jsem vůbec neodpověděl a pyšníte se svými upomínkami. Zjišťuji pouze fakta, a nechci v listě, Vámi redigovaném, opakovati s hořkou příchutí Vaše oblíbená rčení o hledání »brigády porozumění« a o »stínech lží«.

To je jedna stránka věci.

Druhá stránka věci spočívá v tom, že — abych Vás citoval — se nejen otázky dávají, ale také se na ně odpovídá. Vy jste mi dal tucet otázek a já jsem se v žádném podstatném bodě nevyhnul odpovědi na ně. Já jsem Vám dal tři hlavní otázky, které podle mého názoru tvoří podstatu zásadní diskuse a také podstatu našeho vzájemného poměru. Otázky jsou:

1. Kdo se jako demokrati a obránci svobody v osudových dobách lépe osvědčili — komunisté nebo pan Peroutka a jeho linie?

2. Je naše dnešní demokracie a republika lepší nebo horší, než byla předmnichovská? Zaslouží úcty nebo jen nadávek?

3. Byl náš domácí a zahraniční odboj proti Němcům hloupostí a omylem? Sluší se odsuzovati odboj a hájiti zrádce a kolaboranty — nebo je to správnější naopak?

Čtenáři »Dneška« mi mohou dosvědčit, že jste na žádnou z těchto otázek nedal odpověď. Jim a celé veřejnosti ponechávám k posouzení, kdo z nás se tedy podobá Jidáškovi ze Saltykova-Ščedrina, který na naléhavou otázku odpovídá: okurečku pojez, vodky popij — ale o tom už nikoliv.

To je vše, co bylo potřebí k naší diskusi ještě říci.

Gustav Bareš.

II.

Vážený pane,

mluvě o případu dr. Trägra, divadelního kritika, jemuž byla dána ze »Svobodného slova« výpověď, napsal jste, že »tak skandálního a hrubě nekulturního zásahu do kulturního života se nikdo neodvážil ani za agrárního režimu první republiky«.

Odpověděl jsem: »Ovšem, že se odvážil — dokonce horšího. Stalo se v první republice, že komunistická strana vyloučila a tím ze svých časopisů vypudila téměř celou skupinu svých spisovatelů a básníků, v čele s Josefem Horou, Ivanem Olbrachtem, S. K. Neumannem, Marií Majerovou ... Chce p. Bareš porovnati tyto dva případy a říci, co z nich vyvozuje? Vyvodí z toho, jako my, že takových zásahů se dopouštějí všechny strany a že je proto třeba se mít na pozoru především?« »Bylo vyloučení celé elity komunistických spisovatelů menším nebo jemnějším zásahem do kulturního života, než výpověď dr. Trägrovi? Či to byl stejně veliký nebo dokonce větší zásah?«

Upozorňujete, že jste na to již odpověděl. A sice jste odpověděl, že to bylo něco jiného a že »nešlo o zásah proti kultuře«.

Musím přiznat, že až dosud jsem toto za odpověď nepokládal. Ale poněvadž je již zřejmo, že jiné odpovědi nedostanu, a že Vy to pokládáte za odpověď dostačující, podle Vašeho přání oznamuji čtenářům »Dneška«, že p. Bareš odpověděl. Řekl, že výpověď jednomu spolupracovníku je hrubý a skandální zásah proti kultuře, kdežto vyloučení celé plejády básníků a spisovatelů a jejich vypuzení z časopisů strany vůbec není zásah proti kultuře. Čili, dělají-li dva totéž, není to totéž.

Tu se, podle mého mínění, ocitáme — jako tak často — před zdí — kterou není možno přestoupit. Nebudu tuto odpověď podrobně rozbírat. Nerad konám práci marnou. Nemám prostředků, jak působit na ducha stranictví, který u své strany všechno chválí a u ostatních všechno haní, a který různým způsobem vykládá stejné věci, podle toho, kdo se jich dopustil. Obávám se, že tak jako tak jsme touto polemikou, která trvala tři čtvrti roku, českému novinářství způsobili více hanby než slávy, neboť jsme dokázali před zraky veřejnosti, že dva čeští novináři se nedovedou dohodnout ani o nejjasnějších věcech, a že tedy z této strany do našeho života mnoho rozumu neplyne. Snad bychom měli ještě jedinou cestu: předložit tento spor sboru profesorů logiky.

Po této dřině, kterou dala otázka jediná, resignuji rád na odpověď na devět otázek dalších. Nemám zájmu se vyptávat, když je již jisto, že nedostanu jinou než stranicko-agitační odpověď. Vyslovuji jen politování, že věci u nás dospěly tak daleko, že každá duchovní otázka slouží jen k agitačním účelům.

Pokud se týká Vašich »tří hlavních otázek«, oznamuji, že na ně nyní s chutí odpovím. Ne proto, že bych se k tomu cítil zavázán po stranické a agitační odpovědi, jíž se mi dostalo. Ale proto, že jsou to vůbec zajímavé otázky.

Ferdinand Peroutka

dopisy

Ze Zlína

Vážená redakce!

Na Marešův článek o Zlíně reagoval ředitel Studijního ústavu NP Bata dr. E. Pejhovský způsobem, který doprovodila sama redakce Dnešku politováním, že nemluví k věci. Každý z nás čtenářů to stejně dobře cítí a jistě litoval, že nemá dost úředně placeného času na stejně fundovanou odpověď.

Pan doktor píše: »Neexistuje ve Zlíně vážného, seriosního dokumentu, aby mohl Mareš dokázat, že někdo »pr ý« chtěl z označení národního podniku Baťa vymýtit jméno »tyrana a kapitalistického vydřiducha Tomáše Bati«. Naopak je tomu. Dokonce obrazy Tomáše Bati visí tam, kde visely dříve a setkáváme se s nimi i v dílnách i v kancelářích; zůstaly tu i Tomášovy busty, brzy bude zpřístupněn veřejnosti i těžce poškozený Památník, v němž se již delší dobu provádějí opravy.«

Dnesek

Že se obrazy a busty ve vší tichosti a v skrovném počtu skutečně vrátily na dřívější místa, to je pravda. Také Památník bude asi zase Batův, ačkoliv byl určen už několika účelům jiným. To vše je ovšem pravda z r. 1947, ale nikoliv z dvou let předcházejících, a »rytíř«, který bojuje proti Marešovi o to, aby »skutečnost po svém nefalšoval, neskresloval a aby uvedl všecky okolnosti,« by měl skromně začít u sebe. Co se však jména Baťa ve štítě týče, dosvědčí všichni občané celé republiky poněkud zapomnětlivému panu doktorovi, že akce o změnu jména Baťa vyšla od vedení závodu a nabyla celostátního rozsahu, dokud po prudké reakci celé veřejnosti neutichla. Na jeho passus, že »neexistuje ve Zlíně vážného, seriosního dokumentu« atd. (viz výše), cituji ze závodního časopisu NP Baťa ze dne 19. VII. 1945 toto prohlášení:

O změnu znění firmy Baťa a. s. Národní správa koncernu firmy Baťa a. s. spolu s podnikovou radou koncernu předložila před časem naší veřejnosti soutěž na návrh znění naší firmy. Jelikož o věci vznikly z neinformovanosti ve veřejnosti i v tisku různé debaty a připomínky, považujeme za vhodné učinit toto prohlášení: Soutěž byla řádným způsobem a za souhlasu kompetentních činitelů vypsána a dnem 1. července 1945 ukončena. Návrhy budou zpracovány zvláštní odbornou komisí, k tomu ustanovenou. O samotné změně znění nebylo dosud jednáno ani rozhodnuto.

Tak nevím... Patrně závodní časopis není vážný, ani seriosní. K tomu bych jen ještě dodal z víc než celostránkového článku komunistické »Zlínské pravdy« z 20. VII. 1945 pár řádků. Ten dlouhý článek začíná takto:

Časový příspěvek ke změně jména Baťa. K. Pešek. — Na výzvu závodní rady firmy Baťa a. s., uveřejněnou v denním tisku, zasedlo v naší republice mnoho lidí ke stolům a dalo se do psaní. Psali nová jména, vymýšleli celé sloupce kombinací nových názvů. Někteří z nich psali též plamenné protesty, jež byly někdy míněny upřímně, někdy se písatelé jizlivě vysmívali poctivým snahám závodní rady, usilující o odstranění všeho toho, co neslo pečeť rvavého sociálního batismu. Ty upřímné protesty byly psány z nevědomosti a nepochopení pravého stavu věcí, neupřímné, ve snaze poškodit, psala přímo či nepřímo ziomyslná reakce...

A občané československí — co měli ze slávy pana Batí a 11 milionů, přicházejících ze světa do Československa? Tyto miliony prospívaly československým kapitalistům, pracující občané z nich neměli zase nic. Ba hůře ještě, mnozí, ať přímo nebo nepřímo, měli z nich škodu nebo více dřiny. Celý ten složitý aparát národního hospodářství se svým průmyslem, živnostmi, úřady a dopravou byl baťovským vývozem nesmírně zatěžován...

Jakápak škoda, nebude-li celý svět kupovat zlínské boty, protože nebude znát nynější závody s novým pojmenováním? Jen to, že dělník »baťovec« nebude musit strávit tolik času výrobou »levných bot«, ale stráví méně času výrobou menšího množství kvalitnějších bot pro své československé občany. Proč vyrábět boty pro celý svět za slávu a miliony pro kapitalistu Baťu, a pro sebe si ponechat pot a práci dlouhých pracovních hodin a být ujařmen tímto baťovským systémem hůře než sedlák za dnů roboty? Shrneme-li až dosud vše, vidíme, že žádná z námitek proti novému pojmenování závodů neobstojí. Díváme se na otázku pojmenování závodů jako na věc rozumnou, která nepoškodí ani pracující třídu, ani náš stát, a která naší věci prospěje natolik, že odstraní nepravou svatozář kolem jména Baťa, uměle vytvořenou právě na úkor zaměstnanců.

Shrneme-li tedy my těchto pár citátů, vidíme, že oba tyto oficiální orgány poněkud opravují jadrné tvrzení svého ředitele a soudruha, který jaksi pozapomněl na to, čím celá naše veřejnost přede dvěma roky žila. Naši čtenáři si mohou vzít poučení, jak lze předstíraným mravním rozhořčením budit zdání pravdy ve věci, která je opakem pravdy, a jak lze při tom s hlubokou opravdovostí kázat druhým, jak mají dělat noviny — že »psát noviny je úkol opravdu rytířský...«

K meritu článku M. Mareše, na něž zůstal pan doktor odpověď dlužen, jen poznámku: Lidé, kteří museli psát za starých mocipánů o Zlíně anonymně, jsou nuceni užívat tohoto kryciho prostředku i ve Zlíně dnešním. Tenkrát to byl ovšem teror. Dnes je to patrně idyla!

Dixi

●

Vážená redakce!

Dopis p. dr. Pejhovského, zveřejněný v minulém čísle »Dneška«, si přímo říká o odpověď. Milerád proto vyhovuji přání zlínských přátel. Píši i za ně, neboť jako člověk, žijící ve Zlíně, státní zaměstnanec, nejsem na národním podniku Baťa, bohudíky, existenčně závislý. Ti, kteří nějakým způsobem, ať už jako zaměstnanci, či živnostníci jsou, pochopitelně raději mlčí. Přišli by o denní chléb jako stovky »asociálů« za poslední dva roky a čtyři měsíce.

Redakce »Dneška« — jak každý Zlíňan s pochvalou konstatoval — příčinila k článku dr. Pejhovského poznámku, že se ani slovem nezabýval hlavním thematem Marešova článku: politickým terorem ve Zlíně. Už bylo zjištěno, že Zlín je městem, odkud přesun obyvatelstva od revoluce byl největší. Odešly odtud tisíce zapracovaných rukou dělníků, mistrů, skladníků, nákupců, prodejců atd. Ví p. dr. Pejhovský proč? Stali se oběti stranicko-politického teroru. Neklaněli se u vrbiček a nepřebarvili se zavčas jako velmi mnozí dnešní vládcové. Dr Pejhovský nesprávně informuje, ačkoliv žije uprostřed zlínského dění, ba takřka u pramene všeho zla. Hájí skupinku lidí, kteří se za revoluce vyšinuli, protože Zlínsko bylo až do květnové revoluce politicky nezralé. Pracovalo, obchodovalo, ale na politiku zapomínalo, což se mu za revoluce nevyplatilo. Není pravda, že nový Zlín si své lidi již objevil a stojí za nimi. To autor článku trochu přehnal, neboť je spíše pravdou, že noví lidé se za války ve Zlíně objevili a v revolučním chvatu měli dravé lokty. Volby do závodní rady pak dokázaly, že osazenstvo za nimi nestojí tak, jak se snaží namluvit čtenářům »Dneška« dr. Pejhovský. Kandidátka dvakrát propadla, což byl především protest proti zpolitisování Zlína, jež bylo zaviněno držením posic se strany lidí, kteří chodu mamutího podniku buďto vůbec nerozumějí, nebo jen málo a své vědomosti teprve nyní pracně dohánějí.

Ohání-li se p. dr. Pejhovský k posílení své argumentace číslicemi, budiž napsáno, že je na omylu, přičítá-li zásluhy o prosperitu národního podniku Baťa na příklad p. dr. Holému. Prosperita závodů Baťa je usnadněna zcela jinými činiteli: pracovní a technickou organisací, vybudovanou Tomášem Baťou, dobrým jménem jeho výrobků, výlučným postavením na domácím trhu i ve výrobě. A především je tu armáda dělníků i úředníků, vychovaných k práci a ne ke stranickopolitické agitaci.

Tedy stručně: Tomáš Baťa, zajisté nesocialista, ale geniální podnikatel liberalistické doby, se s životem sám nikterak nemazlil. Někdy jednal s lidmi dosti příkře. Jsem socialista a všichni socialisté (nejen komunisté) toto jednání neschvalovali. Poctivě však je nutno doznat, že Tomáš Baťa dovedl být také velkomyslný a finančně uznalý, jestliže se přesvědčil, že člen osazenstva jeho továrny skutečně pracuje. Politikaření netrpěl. Také nemiloval komunisty, na které se díval jako na rozvratníky a nepřátele republiky. Jejich agitaci prostě netrpěl. Doba se změnila a podnik je národní. Na místo p. šéfa zasedl politický exponent. Že je to dr. Holý, to komunisté a mezi nimi p. dr. Pejhovský dobře vědí, že jde o hříčku osudu — a chce-li p. dr. Pejhovský, tedy i přírody, o které se zmiňuje. Aby moc a výlučná posice KSČ jako strany byla posílena, byl p. generální ředitel stranou podpořen tím způsobem, že se mu dostalo poslaneckého mandátu, tedy imunity. Nikoho nesmí mýlit, že jsou tu náměstkové p. generálního ředitele. To jsou pozůstatky z časů, kdy vládla parita. Jinak jsou to více méně funkce representativní a všechna moc komunistů ve Zlíně vychází z držení klíčového postavení klíčového podniku našeho kožedělného a gumárenského průmyslu. A odtud plynou všechny nepravosti, o kterých mluvil ve sněmovně poslanec Bartoš a v »Dnešku« psal zcela správně dobře informovaný Michal Mareš. Tento český novinář plní právě jako novinář svůj úkol vpravdě rytířsky. Zlín mu je za to vděčný. Byl tu mezi námi, jenže se pochopitelně nešel pozeptat draze placených propagandistů, co je tu nového. Kdyby tak byl učinil, musil by psát podobně jako p. dr. Pejhovský. Dozvěděl by se, že ve Zlíně teror není, že je tu vše jen dobrovolné (na příklad odchod ze závodu se často dobrovolně podpisuje) a že se zkrátka nejlépe, nejkrásněji, nejmohutněji a nejvýkonněji ve dvouletce překonáme. Jenže to zas by nebyl Michal Mareš, který jde raději mezi lid a s více lidmi mluví, porovnává a pak píše. Vidí zkrátka věci jinak, než p. dr. Pejhovský, ačkoliv tento bydlí ve Zlíně. Snad je to proto, že Mareš nemá úzké styky s vedením n. p. Baťa. Snad. Rozhodně však vidí, podobně jako my zde ve Zlíně, kteří pracujeme a při tom jsme poměry donucováni politický teror tvrdě zažívat. Avšak nedáme se, protože jsme přesvědčeni, že v demokracii nelze žít trvale proti zákonům přírody a že kdo není kvalitní, kdo nestačí úkolům, odpadne.

D.

●

Vážená redakce!

Článek dr. Pejhovského »Ze Zlína« v posledním čísle »Dneška« zaujme jistě nejednoho »Zlíňana« a já, možno-li mě takto nazvat po 17letém pobytu tam, dovoluji si k němu napsat několik poznámek.

Dr Pej. tvrdí: Neexistuje ve Zlíně vážného seriosního dokumentu, že někdo »prý« chtěl vymýtit označení podniku »Baťa«. Každý občan ve Zlíně ví, že byla dokonce vypsána soutěž, dotovaná cenami, na změnu názvu podniku. Ostatně, může se o tom každý přesvědčit, nehledne-li do »Zlínské pravdy« z r. 1945. Tedy dokumenty existují. Můžeme posloužit.

Teď necháme »hovořit čísla« jako pan dr. Pej. Dobré pánské polobotky stály u Baťů před válkou 69 Kč. Dnes stojí 499 Kčs. Tedy sedmeronásobek. Jsou ovšem také za 329 Kčs, ale tenkrát byly také za 49 Kč. Pan dr. Pej. má přístup k pramenům a jistě mu není zatěžko zjistit průměrnou mzdu u Baťů tenkrát a nyní. My tvrdíme, že průměrná týdenní mzda byla 300 Kč a snad i vyšší; průměrná nynější mzda je 800 Kčs. Je spousta zaměstnanců, kteří vydělávali tenkrát méně nebo více a tak je to i dnes. Ale držme se průměru. Za týdenní mzdu si tenkrát zaměstnanec mohl koupit nejméně čtyři páry bot, dnes za týdenní mzdu si koupí sotva dva páry. O tom, že dělníci u Baťů si před válkou stavěli docela hezké rodinné domky, snad dr. Pej. ví a může se lehko přesvědčit ve Zlíně a hlavně v okolí, kde celý tento kraj nese stopy vyšší životní úrovně, zavedené Baťou.

O tom, že obyčejný dělník byl schopen za 10—12 let našetřit a postavit si rodinný domek, mohu panu dr. Pej. podat spoustu konkretních údajů, aby si je na místě zjistil. Nebudu se dále šířit o tom, je-li dnes schopen dělník postavit si rodinný domek. Dříve či později se s tímto problémem odpovědní vládní činitelé musejí vypořádat.

Dále se zabývá pan dr. P. knihou M. Pujmanové »Lidé na křižovatce«. Zajisté tato kniha osvětlila dokonale tehdejší poměry u

Batů. Mnohem lépe než pověstný »Botostroj«. Tato kniha se ve Zlíně veřejně prodávala ve všech knihkupectvích. Marii Pujmanovou tehdejší vedení závodů nežalovalo, ačkoliv každý laik věděl, že popisuje život ve Zlíně. Ale ještě jsem neslyšel, že by se tato kniha měla filmovat a v programu DP v příští sezóně také není toto díla Pujmanové a vůbec je snad pan dr. Pej. první z dnešního oficiálního Zlína, kdo na toto dílo poukazuje. Dnešní vedení zná jenom »Botostroj«.

Pan dr. Pej. píše: »Křičí teprve nyní, kdy v n. p. Bata mají hlavní slovo ti, jejichž bolestmi a utrpením se Pujmanová zabývala.« O tom, mají-li tito lidé hlavní slovo či nikoliv, by se dala rozvinout dlouhá diskuse. Ale něco řeknu. Hodně dobrých komunistů ve Zlíně nese velmi nelibě to, že ve vedení n. p. a vůbec ve vedení Zlína je mnoho lidí, kteří sem byli totálně nasazení za války, kteří předválečné poměry u Batů neznají a kteří je přesto kritisují a pronášejí o nich soud.

A poslední odstavec článku dr. Pej. je jako vystřihnutý z nějakého projevu J. Bati. Potvrzuje to, co se ve Zlíně povídá, že totiž »batismus« dostal jen nový nátěr a nové vedení. Pan dr. Pej. píše: »Kdo není kvalitní, nestačí v kroku nebo úkolům, které doba přináší, odpadne sám.«

Ne, za tento výrok by se J. Baťa nestyděl. *»Zlíňan«*

Po festivalu

Vážený pane šéfredaktore,

co všechno dovede udělat přidaná nebo vynechaná čárka v textu nebo špatně čtoucí činovník SČM! Můj příspěvek měl nadpis »Svazu české mládeže pole neoraná«, ale nedopatřením v tiskárně se stalo, že se mezi slova »mládeže« a »pole« dostala čárka, ač na obálce Dneška je titul správně uveden. Tato čárka svedla p. J. Šmejce k tomu, že četl »Svaz české mládeže, pole neorané«, což je ovšem smyslem něco zcela jiného, než bylo v článku. Tím ovšem byl p. Šmejc přiveden na myšlenku, aby zaneřádění škol při festivalu svedl na Světovou federaci mládeže, na KSČ, NS, SD, KSS, ROH, Junáka a SSM. Ať se o vinu rozdělí ostatní, my, SČM, my nic.

Konstatuji, že ve školách se vzorně chovaly skupiny mládeže ze staveb z Mostu a Lidic, že zahraniční delegace se chovaly korektně, ale největší spoušť ve školách způsobili chlapci a dívky, kteří přijeli do Prahy na poslední dny festivalu a měli z největší části barevné košile a na nich odznak SČM. Uvádím je: Nusle, Žižkov, Praha VII, Smíchov. Ať si SČM zjistí, které kraje tam byly ubytovány. Sám jsem telefonoval na SČM o zpustošení školy, ve které byl ubytován kraj olomoucký.

Tedy ne SČM je pole neorané, ale SČM má pole neorané, na němž bude musit hluboko zabrat, aby nám mladí chlapci a dívky neničili hodnoty, uchráněné před Němci často s nasazením života (ztratily se na př. pomůcky, které po celou válku učitelé ukrývali ve svých bytech, aby se nemusily odevzdat na sbírku kovů. Kdo ví, co znamenalo odcizit tyto věci, pochopí, že nenadsazuji). Aby se mladí chlapci a dívky neopíjeli a nežili nevázaně, aby ráno ve čtyři hodiny nepřicházely hloučky s kapelou a hlučně nevyhrávaly před školou, kde byli ubytování jejich pořádní druzi, kteří spali, a nerušili pokojné občany, unavené prací pro dvouletku. To je pole neorané, pane Šmejci, SČM by měl přiznat, že takové to skutečně je a slíbit, že v něm zabere hodně hluboko. *jpb*

Československá církev a komunistická strana

Vážená redakce!

Jako funkcionář rady starších československé církve, pracující v této církvi téměř od jejího založení, pokládám za svoji povinnost opravit tvrzení v článku p. J. Zhora, jako by československá církev byla nějak ovlivňována stranicky. Pravdou je, že jako křesťanská církev, tedy nikoliv pouhá společnost, sleduje jiné cíle než cíle politických stran, a to cíle, vedoucí ke křesťanskému ideálu. Snad není dost známo, že československá církev patří k církvím svobodného křesťanství, které zdůrazňují hodnotu každé lidské osobnosti a její svobodu, danou jí samým Bohem. Nechme však mluvit oficiální »Prohlášení víry Františka Kováře, biskupa-patriarchy československé církve a Frederika May Eliota, presidenta Americké unitářské asociace o tom, že svobodné křesťanství má moc vyřešiti všechny otázky dnešního života«, vydané v předvečer odjezdu patriarchy z Nového Yorku po jeho návštěvě Spoj. států na pozvání unitářů Spoj. států a dominia Kanady v červnu 1947. z něhož doslovně cituji:

»Odmítáme jakýkoliv totalitní program, ať kapitalistický či komunistický, pokud odpírá svobody a násilím porušuje základní práva, jež zdůrazňuje a vyznává svobodné křesťanství. Věříme, že jenom na základě úcty k jednotlivé lidské osobnosti mohou býti nalezeny cesty, jak odstraniti sociální křivdy a usnadniti cestu kladnému a trvalému sociálnímu pokroku.«

Doufám, že z toho musí být jasno každému, že čs. církev má docela jiný program, než je program komunistický, který buduje na marxistickém dialektickém materialismu, zdůrazňujícím kolektivismus, proti křesťanskému individualismu a »spiritualismu« (jak to vyjádřil p. president Edvard Beneš) československé církve.

Československá církev, uskutečňujíc svůj křesťanský program, staví se ovšem kladně k socialistickému úsilí všech tří našich socialistických stran, které dochází k podobným výsledkům o nové výstavbě lidské společnosti z jiného hlediska. Pravdou je ovšem, že ve svém volebním provolání doporučila čs. církev, aby její příslušnici hlasovali pro jednu ze socialistických stran, nikoliv pro stranu lidovou, v které přes její prohlašování náboženské snášenlivosti vidí stále konec konců stranu katolické církve, proti které má pochopitelně své výhrady.

Faktem je, že ani ve vedení církve čs. ani v jejím tisku neprovádí se politika, ovlivňovaná některou politickou stranou a pokud snad někde místně se takové pokusy děly, byly rázně a jednou provždy vedoucími církve i příslušníky samými odmítnuty.

Totéž platí i o tvrzení p. Zhora, že čs. církev se kdysi pohybovala ve vodách nár. sociálních a později i částečně agrárních. Pracoval jsem již za první republiky v této církvi a mohu prohlásit, že nic takového mi známo není. Členové rady starších i všichni funkcionáři církve byli demokraticky voleni podle svého náboženského života a odbornosti, nikoli podle politického klíče. Že někteří poslanci různých stran pracovali i jako funkcionáři této církve za první republiky, neznamená přece politické ovlivňování. Politik přece může být také člověk náboženský (viz pres. Masaryk) a je známo, že v anglosaských zemích nejvýznačnější politikové a vedoucí osobnosti pracují v církvi (na př. Montgomery po svém návratu do své rodné vesnice věnoval své neděle opět výchově dětí v nedělní škole), aniž by se z toho usuzovalo na nějaké ovlivňování církve.

Ant. Jandík, Pardubice

Propaganda, která zabíjí

Vážená redakce,

odpovídám na dopis pana Miloše Smetáka v 23. čísle »Dneška«.

Také jsem si chtěla dopisovat s někým ze Sovětského svazu. Známá mi poradila, abych napsala místnímu výboru Komsomolu některého města. Napsala jsem do Smolenska a Magnitogorska. Ze Smolenska odpověď nepřišla, z Magnitogorska napsala studentka strojního inženýrství (před rokem). Od té doby jsme vyměnily čtyři dopisy. Dopis z Magnitogorska, poslaný obyčejnou poštou, jde asi 27 dní (na př. poslední dopis byl odeslán 1. srpna, 14. byl razitkován v Moskvě a 27. jsem jej dostala). Poslala jsem jí také knihu »Beneš ve fotografii«, kterou v pořádku obdržela.

Jinak se připojuji k těm, kteří souhlasí s panem dr. Drábkem, že naše nynější propaganda Sovětského svazu svou frázovitostí a neobjektivností spíše odrazuje než získává.

Myslím, že je právě důležité, aby se vzájemně poznávali co nejvíce obyčejní lidé, zatím alespoň písemně, a aby bylo pokud možno nejdříve umožněno poznávat SSSR také ve skutečnosti, jak o tom byl pěkný dopis v minulém čísle »Dneška«.

Myslím také, že objektivní a věcné přednášky o SSSR a výklady z jeho dějin, jak je na př. podává profesor dr. Kopecký na vysoké škole obchodní, jsou lepší propagandou SSSR než mnohá manifestací.

Miluše Nováková

A ještě ty pojišťovny

Vážená redakce!

Dnešek přinesl už celou řadu dopisů, v nichž je zle žehráno na pojišťovny, že pracně ušetřené stříbrné korunky dovedly změnit ve vázané vklady. Četli jsme i obranu pojišťoven a uvážíme-li jejich vinu, není vlastně žádná. Vinny jsou nanejvýše špatnou stylisací svých projevů.

Jsem jeden z postižených. Pojistku jsem uzavřel v roce 1920 a platil ji svědomitě, časem s velkými obtížemi, protože dvě děti studovaly řadu let mimo domov, až do roku 1945, kdy měla být proplacena. To jsem už dávno věděl, že asi nebude, aspoň ne celá, a pomalu jsme se s tím smiřovali. A tu se ohlásila pojišťovna. Na krásném papíře mi nejdříve srdečně pogratulovala, že jsem se dožil (a že jsem mohl tedy celou pojistnou dobu ji také platit) a vřelými slovy také blahopřála k dosažení pojistného případu. Jen ke konci mi skromně oznámila, že si mohu buď vklad nechat u nich nebo že mi jej pošle jako vázaný, kam si budu přát.

Mne dopálila ta gratulace. K čemu blahopřát, když dobře vědí, že není důvodu? Kdyby mi vyplatili hotově i celou pojištěnou částku, že vlivem poměrů už i tak ztrácím dvě třetiny hodnoty peněz. A teď ještě zbývající třetina poslední je vázána. Kde naši důvod k oslavným ódám?

Víme velmi dobře, že pojišťovny se musí řídit předpisy a zákony. Doufáme též pevně, že to jinak nešlo a jsme ochotni své republice přinésti určité oběti. Však já sám jsem si v letech 1938/9 nejednou říkal: Dočkáš-li se nového vzkříšení státu, nežádej si už od osudu nic jiného. A takových nás jistě bylo mnoho. Vždyť se pojišťuje převážnou většinou jen inteligence. Omlouváme tedy a, nevíníme pojišťovny. Jen bych si dovolil malou radu: Nesypte na polozavřenou ránu sůl. Stíže to. Nepište pojištěnci prostě fakt skončení pojistné doby a uveďte s politováním, ne s radostí, že, vázání zákonnými předpisy, nemůžete, bohužel, platit hotovými a jste nuceni vyplácet pojistku jen jako vázaný vklad. Občan to pochopí, uzná vaši lítost nad faktem, který jste nezavinili, a zahromuje-li, pak určitě na jinou světovou stranu.

Jaroslav Hubálek

listárna redakce

V čl. »Mapa demokracie a socialismu« čti na str. 357 vpravo, 10 r. zdola »zobrazenu« místo »rozhrazenu« a vlož na str. 359 vlevo 13. ř. shora za slovo »rodného« ještě »Vlámska a Anton Coolen«.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

OTOKAR FISCHER:

OD 2. DO 14. ZÁŘÍ

Ten štíhlý, bílý prst se náhle
zdvih'.

A každý z nás — z nás, jeho
žáků — stich'.
„Tož chvilku. Nutno bdít. Já
odcházím.“

A přešly dni. A noci šly.
A zřím'.
Šel, záhadný, jenž světlý
v čele šel.
On, rozjasňovatel. Náš učitel.

Je vůkol temno. Velký oheň
zhas'.
Je v nitru jas. To hoříš, otče,
v nás.

Šel v boží klid, kam veleno
mu jít.
A bílý, štíhlý prst nám káže:
bdít!

Ze sbírky »Poslední básně«

Moje víra: ježíšství, láska k bližnímu, láska účinná, reverence před Bohem. Náboženství je nadějností, překonává strach, zejména také strach ze smrti; pudí ustavičně do výše, výš a výš, živí touhu po poznání a moudrosti, je nebojácné. *T. G. M.*

T. G. MASARYK O LÁSCE K NÁRODU

Často se u nás klade otázka po našem národním charakteru. Romantikové mluvili o holubičí povaze; dnes se spíš klade důraz na střízlivé, praktické rysy naší povahy. Tedy jací vlastně jsme?

Těžko říci. Jsem skeptický k běžným definicím národního charakteru; také k těm, které o sobě dávají jiní národové. Byl pravým Čechem Žižka či Hus, Chelčický a Komenský? Dobrovský, Palacký a Havlíček či Hanka a Jungmann? Četl jsem knihu švýcarského autora o dvojí Francii. Žaluje se na naši nesvornost, jakoby charakteristicky českou a slovanskou, ale Němci žalují na sebe doslova totéž. A tak dále. Problém stává se zavitější, ptáme-li se, zdali a jak se národní charakter v různých dobách mění, a jsou-li nějaké charakteristické vlastnosti, které zůstávají neměnné. Také padá na váhu, že od nejstarších dob podnes je značné mišení národů a plemen. Té tak zvané „čisté krve“ není, aspoň v Evropě ne.

A dál: jak a do které míry tvoří národní charakter poměry hospodářské — blahobyt, chudoba, potrava a zaměstnání, technika, kultura, náboženství a mravnost, hygiena a tak dále? A navzájem třeba přemýšlet: jak poměry hospodářské, jak náboženství a mravnost, jak kultura vůbec jsou určovány, a do které míry, národním charakterem? Je na příklad mathematika určována národnostně, má mathematika francouzská nebo anglická nějaký zvláštní ráz, a jaký? Je katolicism podstatně románský, protestantism germánský, pravoslaví slovanské?

Nepopírám, že národové mají svůj charakter duchovní i tělový, ale nepokládám anthropologické a ethnologické poznatky už za dost jisté, aby se z nich dala vykládat historie národů a budovat správná politika.

V naší historii chybí především skoro tři sta let plného a svobodného života politického a duchovního; z toho si vykládám jistou nehotovost naší politiky; neodvozuju naše nedostatky v politice z charakteru národa.

Za druhé, jako společnost jsme bez tradicí; lidová tradice selství se láme a jiné nemáme; skoro všichni jsme vyšli z chalup a neměli jsme dosud pokdy se zformovat.

A dál: prosím vás, jak je tomu dávno, co se Moravané považovali za něco jiného než Češi a mluvilo se o „národu“ moravském? A teď k nám přibyli Slováci a mluví se o dvou národech. A nešlo by pouze o postižení charakteru národa, nýbrž také charakteru rozmanitých krajů; jaký je rozdíl na příklad mezi moravským Valachem a Hanákem? Proto opakuju: žili jsme v nesvobodě, a každá nesvoboda brání charakteru vyvinout a rozvinout se plně po svém vnitřním zákonu.

To je vidět i na naší literatuře. Máme dobrou poesii, ale chybí nám román a drama. Na poesii stačí život osobní; román a drama předpokládají nashromážděnou zkušenost generací; romány jsou dílo celého století.

Ano — nějaká básnička, tryskající z pravého silného citu, ta se podaří mnohým básníkům. Ale to je právě vyjádření určitého citu osobního; něco jiného je román a drama — i epos, předpokládající umělecké pozorování národa, společnosti, tříd, stavů a tak dále. Na našich románech mi vadívá jakási nezralost, omezená znalost života vlastního a cizího, málo světovosti. Málo se pozoruje.

Cizinci o nás říkají, že jsme nadaní, praktičtí, pracovití — nu, zaplať Pánbůh i za to. Opravdu, náš sedlák, náš dělník jsou z nejlepších; městské a intelektuální vrstvy jsou ještě nehotové, ale vždyť my, Češi, jsme se začali poměšťovat teprve před šedesáti, osmdesáti lety — já to ještě pamatuju, jaké to byly skromné začátky, a mohu říci, jaký značný kus cesty jsme od té doby ušli.

Potřebujeme padesáti let nerušeného vývoje, a budeme tam, kde bychom chtěli být už dnes. Není to slepá důvěra v naši schopnost a houževnatost — naše historie, třebaže poněkud nepravidelná, fakt, že jsme se ve velikých politických bouřích udrželi a že jsme si za světové konflagrace dovedli obnovit stát, to všecko svědčí o naší politické schopnosti. Nemyslím, že přeháním, řeknu-li, že naše historie je jedna z nejzajímavějších — jsme chlapíci, ale často šlápneme vedle. Nacházím u německých anthropologů lebeční a mozkové indexy, řadící nás mezi prvé národy — nadaní jsme, jen co je pravda, ale jsme trochu nestálí, nedosti rozvážní a politicky, řeknu, zelení; a politická nezkušenost je živnou půdou demagogie, a té máme víc než dost. Mluvení o krisi demokracie a nedostatcích parlamentarismu má do značné míry původ v té nedostatečné zkušenosti; odsud také to papouškování po cizích politických ismech — zkrátka nemyslí se dost po svém a po našem. Zvykli jsme si za Rakouska na negaci státu — to byl následek poroby; dokonce jsme si namlouvali, že už samostatnými být nemůžeme. Tož to zase ne, s tím názorem jsem se nikdy smířit nemohl; ale věděl jsem, že lidé utlačení, nesvobodní, porobou deformovaní stanou se ne lehko a ne obratem ruky svobodnými i duchem. Proto tolik lidí u nás stát neguje i dnes — nedůvěrou, odporem proti státní administrativě, špatným poměrem k celým vrstvám spoluobčanů — řečeno drasticky: jsou ještě lidé, kteří drží palec spíš zlodějovi než policajtovi. Naši lidé mají tradici vlasteneckou, pravda, ale mnohdy zůstali příliš nestátní, protistátní, až anarchičtí; neuvědomují si, že to je stav starého rakušáctví. Odrakouštět, to znamená získat smysl pro stát a státnost, pro státnost demokratickou. To musíme žádat nejen na byrokracii a vojsku, ale na všem občanstvu.

Z knihy K. C. Hovory s T. G. Masarykem

Jaroslav Stránský:

MLČENÍ S T. G. MASARYKEM.

Žádný z nás, koho účast na veřejném životě nutila k veřejným projevům, nedovedl by spočítat, kolikrát mluvil a psal o Masarykovi. Vždyť k tomu poskytovaly příležitost netoliko výroční dny jeho narození a jeho smrti, a oslavy 28. října, a odhalování jeho pomníků, ale téměř všechno, o čem se diskutovalo v naší politice a v našem světě kulturním. Masaryk byl přece stálý předmět veřejného mínění u nás a právě proto hlavní zdroj toho veřejného mínění, právě proto jeho nenásilný usměrňovatel, ukazatel tolika cest a karatel tolikerého scestí.

Angličanům a Francouzům a všem ostatním národům můžeme o něm ještě mnoho povědět. Vědí o něm mnoho a přece ne dost. Ale co může slavnostní proslov nebo slavnostní článek k Masarykovým jubileím ještě říci Čechům a Slovákům? Řekněte mezi nimi Masaryk a řekli jste všechno.

Autor „Hovorů s Masarykem“ zanechal nám také sugestivní kapitolku o mlčení s Masarykem. Našim doma bylo teď nařízeno mlčení o Masarykovi. Byly odklizeny jeho pomníky, konfiskovány jeho spisy, nesmí se o něm mluvit, nesmí se o něm psát, leda potupně. Tím více se na něho vzpomíná, tím více se na něho a o něm myslí. Mlčícím národním davům zní Masarykovo nehlučné slovo zřetelněji. Ticho i tichu lépe rozumí. A ještě něco, nač si tu nelze nevzpomenout: kdo měli po Masarykově smrti příležitost navštívit Lány, vědí, že se nad jeho hrobem mlu-

ví šeptem. Hřbitovy nikde nejsou sídlo hluku, ale ticha, v jaké je pohřížen hřbitov lánský, je docela zvláštní. Připadá vám, jako by k tomuto tichu nějak přispíval všechen široký a vážný okolní kraj, i skromné místo presidentova hrobu u hřbitovní zídky, i pohnutí dalekých poutníků a bližších hostů z Lán. Ale je to ještě cosi silnějšího — nad tímto umlklým mluvčím lidskosti umlká i ve vašem nitru naráz všechno, co by vám překáželo sdílet a slyšet jeho ticho — umlká pochybnost, osobivost, řevnivost, bázlivost, časnost. Jako byste tu byli na konci labyrintu a na začátku ráje. Nad tímto zvěčnělým Čechem vnímáte věčnost české duše národní a duše každé.

Za devět let — Pane Bože, jak mnoho bychom znali, kdybychom z těch příštích deviti roků znali aspoň ten první! — za devět let bude se u nás doma slavit sté výročí Masarykova narození. Bylo by mu dnes jednadevadesát. A přece je a ještě dlouho zůstane nejmladším z nás. Něžná oddanost legionářů ho pojmenovala Tatíčkem. Ale ten název s ním nesrostl právě proto, že na něj zůstával stále příliš mladý. Postavou, povahou, celou bytostí to vždy byl spíše synek než tatíček. Maje minulost v paměti, díval se dychtivě dopředu a šel dopředu rychleji, než mu kdo mohl stačit. Smával se o manévrech stokilovým generálům — ale vždyť my všichni jsme byli vedle něho nějak těžcí! Stal se osvoboditelem především proto, že byl sám nespoután, nespoután předsudky, s nimiž se potýkal u druhých a které překonával i sám v sobě. Byl vždy muž budoucnosti a proto se nepřežil, a je to i dnes muž budoucnosti. Proto se za devět let sté výročí jeho narození u nás slavit bude a taky pětisté výročí jeho narození se u nás bude slavit. Ale to už nebude smuteční surma, to budou vítězné fanfáry.

Některé životy jsou plné hniloby a z některých hrobů srší a sálá život. Když Masaryk začínal chodit do školy, umíral v Praze Havlíček — zrovna naproti nádraží, které se později mělo jmenovat Masarykovo, a které se tak ovšem bude jmenovat znova. Z té doby pochází píseň o muži v rakvi stmělé, jenž vlast nade vše miloval, však srdce prý měl zkamenělé a nikdy, nikdy neplakal. Národ ovšem je jako věčné dítě, má slzy víc na kraječku než muž, a tak vznikla tehdy také sentimentální Spi Havlíčku v svém hrobečku, národ zpívá Tvou věrnou písničku. Havlíček i v hrobě nám zůstal živ a my jemu věrni, jak která generace rozuměla a dovedla. Masaryk byl ze dřeva ještě tvrdšího než Havlíček. On nám Havlíčka, který v představách národa žil už jenom jako trpitel, ukázal zase jako bojovníka a vítěze. Sám z Havlíčkovy školy, neměl rád unylosti a hrobečky, a pořádná písnička mu byla nad každou politickou. Ale známe takovou divnou a pěknou episodu z jeho života. Když se po světové válce vracel z vyhnanství, projížděl 20. prosince Brixenem a tu si zapsal do kapesního deníčku k tomu datu dvě slůvka. Spi, Havlíčku... Pochopte, kolik poesie do nich vložila tehdejší Masarykova vzpomínka, a co je v nich něžnosti, vděčnosti, víry. Spi, Havlíčku — můžeš spat, protože národ je už zase vzhůru.

A všechno je znova ve hře Na Hradčanech vedle našeho znaku s heslem o pravdě, která vítězí, vlaje jako by se tomu heslu vysmíval, lomený kříž. Ale není ještě všech dní konec. Masarykův národ osiřel a je dočasně zbaven politického vedení, které si svobodně určil. Všechno teď záleží na tom, aby se nedal uspat žádným uspavačem, ať se jich kolikoli nabízí. Nesmíme se dát, po zlém ani po dobrém. Z Masarykových podobizen je nejznámější Masaryk Švabinského, se snítkou vítězného vavřínu v ruce, ale s hlavou skromně skloněnou. Byl to vítěz, prostý pýchy, který také věděl, že nic není ztraceno, dokud není podťata vůle a zlomena víra. V boji o novou Evropu i v boji o nové Československo Masaryk vede jako vedl. Když dozněl Benešův slib věrnosti Masarykovu odkazu, když umlkly zvony a Praha se ze smutečního vytržení probrala k starostem všedních hodin a dnů, zůstalo hořet v Plečnikově oktogonu na hradě Pražském světlo, které tam bylo přeneseno v kahanu od Masarykova katafalku, aby tam hořelo navždy, a na věky svítilo vzpomínkou všem věrným Čechům a Slovákům. Dnes jistě nehoří. Jak by mohly rozumět tupí Němci, kteří je nechali zhasnout, že právě toto zhaslé světlo hoří, svítí a hřeje prudším plamenem, než ve smutečním kahanu, odkud se lámalo v slzách zástupů, loučících se s Masarykem. Masaryk věřil v Boha, a co je těžší, věřil i v člověka. Masarykův národ nesmí ztratit víru v lidství a lidskost přes to, co prožil a prožívá pod vládou několikatisíců apokalyptických zvířat v lidské podobě.

Z knihy »Hovory k domovu«

Novinky francouzského knižního trhu. Nakladatelství Charlot oznamuje vydání nového románu Alberta Cosseryho „La maison de la mort certaine" (Dům jisté smrti). Cossery na sebe nedávno upozornil hodnotnou povídkovou prvotinou „Les hommes oubliés de Dieu", čerpanou ze severoafrického proletářského prostředí. — Henri Bosco, laureát Renaudotovy ceny 1945 za román „Le Mas Théotime" (Statek Théotime), vydal novou knihu rozmarného tónu „M. Carré-Benoit à la campagne" (Pan C.-B. na venkově). — Nakladatelství Pavois vydalo nový román Davida Rousseta, laureáta za román „Koncentrační vesmír" (l'Univers concentrationnaire), „Les jours de notre mort" (Dny naší smrti). Rousset zde líčí mučednický život vězňů v německých koncentračních táborech románovou formou. — Nakladatelství Editions de Minuit vydalo znovu Mauriacovu studii z okupace „Les cahiers noirs" (Černé sešity), rozšířenou o jeho korespondenci s Claude Morganem a o essay „Le Nation française". Mauriac psal za okupace pod pseudonymem Forez. — Nakladatelství Julliard vydalo druhý román Paula Haurigota, novináře a romanopisce, který se v r. 1945 sám zmocnil německého města Ravensburgu „Le Diable innocent (Nevinný ďábel), jehož děj se odehrává v letech 1942 až 1944. Jeho první román „L'Ange" (Anděl), vychází současně ve druhém vydání. — Nakladatelství Laffont vydává prvotinu Morvana Lebesquea „Soldats sans espoirs" (Vojáci bez naděje), v níž se líčí život člověka této generace, jehož mládí poznamenala první válka a jenž prochází v nejlepších letech svého života druhou světovou válkou.

Nakladatelství Deux Rives vydalo obsáhlou prvotinu Suzanne Roland-Manuelové „Le Trille du diable" (Ďáblův trylek), která líčí život mladé ženy, zkiamané manželstvím. Je to současně rozsáhlá freska francouzské společnosti. Kritika přijala pochvalně tuto práci dosud neznámé autorky. — V nakladatelství Julliard vyšla nová kniha Josepha Kessela „Le Bataillon du ciel" (Nebeský prapor), podle níž byl natočen stejnojmenný film, který bude promítán na letošním mezinárodním filmovém festivalu v Bruselu v červnu t. r.

Nakladatelství Bordas vydalo znovu knihu Loysse Massona „Pour une Eglise..." (Za církev...), která vyšla r. 1945 a vzbudila řadu polemik. Je zvětšena o essay „Solstice de la foi" (Slunovrat víry). — Plon vydal Estangovo synthetické dílo o Bernanosovi: „Présence de Bernanos". — V nakladatelství Rond-Point vyšla Guéguenova studie o inspiračních a básnických zdrojích Racinova díla: „Le poésie de Racine". — U Perrina vyšel essay Paul-Henri Paillouа: „Arthur Rimbaud, père de l'existentialisme" (Arthur Rimbaud, otec existencialismu). — V nakladatelství du Pavois vyjde essay Jeana Fougèra o autoru „Kouzelného vrchu": „Thomas Mann ou la Séduction de la mort" (Thomas Mann nebo pokušení smrti). — V nakladatelství Bibliothèque Française vyjde nový román Elsy Triolet-ové: „Fantômes armés", vycházející zatím časopisecky. Tamtéž vyjde román Francise Carca „Rien qu'une femme". — V nakladatelství Sagittaire vyjdou Bayetovy „Dějiny Francie", zachycené v postupných cyklech svého rozmachu a úpadku. — Nakladatelství Fontaine ohlašuje Bretonovu „Ódu na Karla Fouriera".

KNIHY REDAKCI DOŠLE

Václav Nešpor: **Dějiny university olomoucké.** Nákl. Ústředního národního výboru hl. m. Olomouce. Stran 221, 60 Kčs.

J. M. Šerý: **Verše pro každého.** Nakl. Jindřich Bačkovský. Stran 76, 35 Kčs.

Ralph Parker: **Za války v Sovětském svazu.** Z novinářských článků The Times přeložil dr. K. Jelínek. Obálka Boris Hanš. — Nakl. Orbis. Stran 169, 45 Kčs brož.

Ing. dr. Zdeněk Picha: **O paměti a jejich hmotných podkladech.** (Vztahy hmotna a duševna). Nakl. Josef Novák. Stran 78, 45 Kčs brož.

Jaroslav Vozka: **Michal Bakunin, věčný revolucionář.** Nakl. Dělnické nakladatelství. V úpravě A. Chlebečka. Obálka L. Svášek, tran 103, 45 Kčs.

Václav Müller: **Řešeto času** (Román). Nakl. Alois Hynek. Obálka Jar. Šváb. Graf. úprava Alois Chvála. Stran 237, 87 Kčs brož., 117 Kčs váz.

Miroslav Hanuš: **Legenda o Tomášovi** (Román). Nakl. Alois Hynek. Obálka a frontispice Jaroslav Šváb. Stran 162, 72 Kčs brož., 97 Kčs. váz.

Rex Warner: **Letiště** (Milostný příběh). Z angl. originálu The Aerodrome přeložil Ivan Jelínek. Obálka Jos. Hochman. Nakl. Práce. Stran 274, 85 Kčs brož., 110 Kčs váz.

Přátelský kruh Boženy Němcové. S předmluvou A. M. Tilschová vydalo nakl. J. Otto. Před titulem původní litografie Josefa Kaplického. Stran 188, 95 Kčs brož., 125 Kčs váz.

Otokar Lunda: **V zrcadle přírody.** Ilustrace, graf. úprava a barevná obálka akad. malíře Josefa Nováka. Ve svých knihách pro mládež vydalo nakl. J. Otto. tran 133, 80 Kčs brož., 110 Kčs váz.

Dětské kursy angličtiny

též kursy pro dospělé a kursy francouzštiny zahajuje v září

Spolek pro povznesení vzdělání, soukr. škola jazyková

REVOLUČNÍ 15 - TELEFON 604-24

ANGLICKY OD ANGLIČANŮ